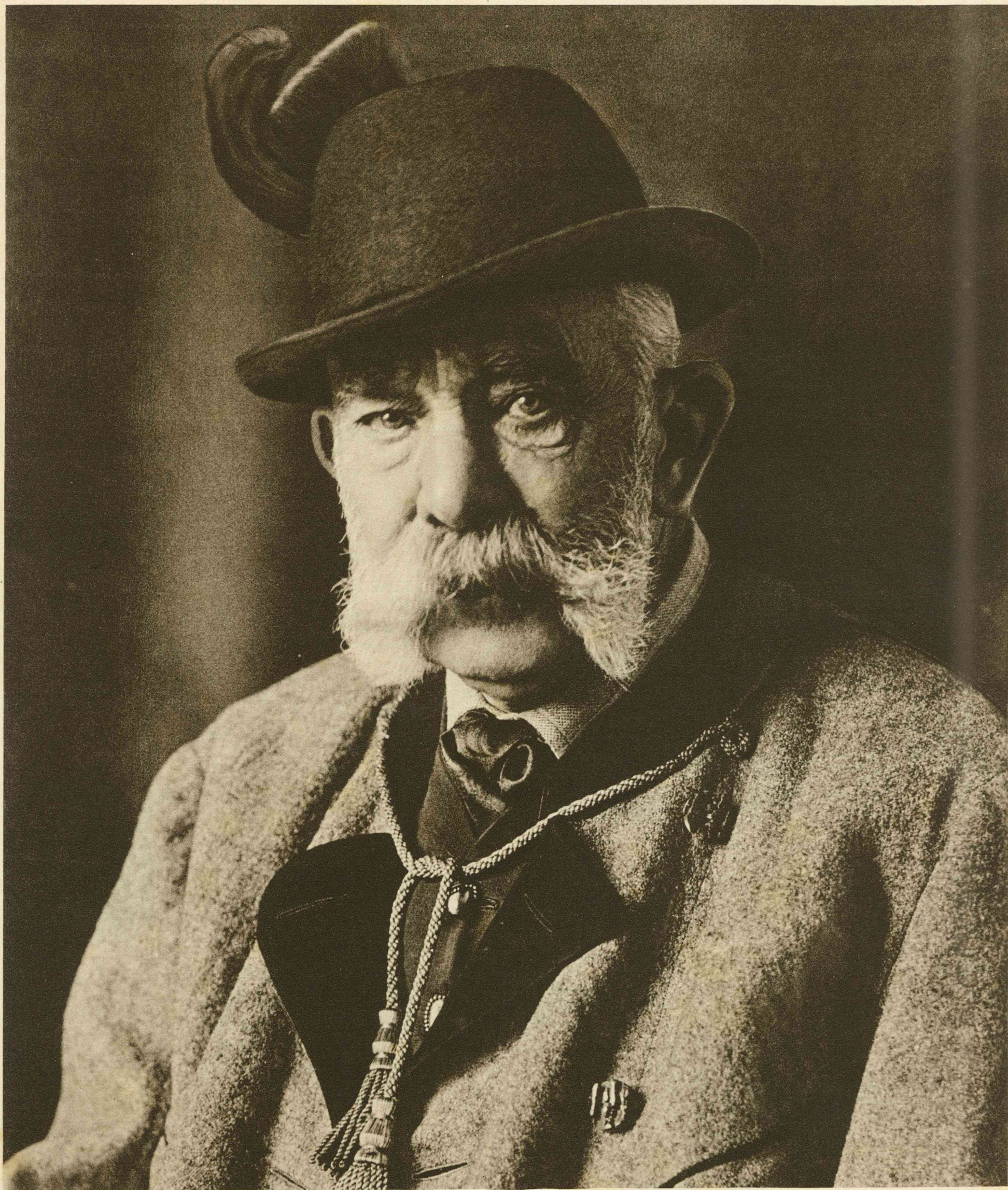

PANORAMA

GEILLUSTREERD
≈ WEEKBLAD ≈

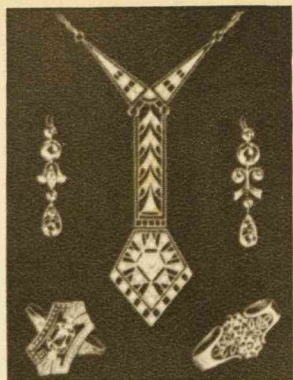
No. 25 - 17 December 1913.

Kelzer Frans Joseph ter gelegenheid van zijn 65 jarig regeeringsjubileum.

(Hoffotograaf W. Weiss, Weenen.)

A. W. SIJTHOFF'S UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ, LEIDEN.

Gebr. Wallig,
Singel 260, Amsterdam
Telefoon 9229.

Verkoopen uitsluitend
echte diamanten siera-
den contant en op

Termijnbetaling.

Armbanden, ringen, col-
liers, dasspelden, enz.

Reizigers door geheel
Nederland.

Vraagt geïllustreerde catalogus S11

„LA BEAUTÉ C'EST LA SUPRÊME
VERTU”.

De AUBRY SISTERS'
„BEAUTIFIER”

vervangt de poudre-de-riz, is
op de huid VOLKOMEN
ONZICHTBAAR. voor-
komt het glimmen, geeft een
ieder, ONMIDDELLIJK
NAGEBRUIK, een BLAN-
KE, MATTE, PRACH-
TIGE teint, en is tevens een
VOORTREFFELIJK huid-
verzorging. Verkrijgbaar bij alle

goede, coiffeurs en parfumeurs. In rose en in wit, F. 1.15.
Vraagt onze franco, gratis, geïllustreerde brochure.

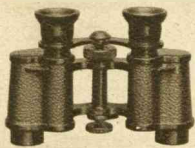
„AUBRY SISTERS' AGENCY”
CORN. SCHUYTSTRAAT 2, AMSTERDAM.

VOOR ALLE AFWIJINGEN VAN
DEN NORMALEN HAARGROEI
WENDE MEN ZICH TOT DEN HOFKAPPER
JUSTMAN JACOB, 'S-GRAVENHAGE.
BROCHURE GRATIS CONSULT f 1,-

DEMANDEZ UN
DUBONNET
VIN TONIQUE AU QUINQUINA

DANS TOUS LES RESTAURANTS ET CHEZ
LES MARCHANDS DE VIN.
AGENTS DÉPOSITAIRES MAHLER, BESSE & Co.,
AMSTERDAM, 'S-GRAVENHAGE.

PRISMA-BINOCLES, ZEE-, VELD-, REIS-,
JACHT- en TOONEELKIJKERS, VERREKIJKERS
TELESCOPEN, enz. van Ahrend,
Busch, Goerz, Hensoldt, Zeiss, enz.
tegen origineele fabrieksprijzen.

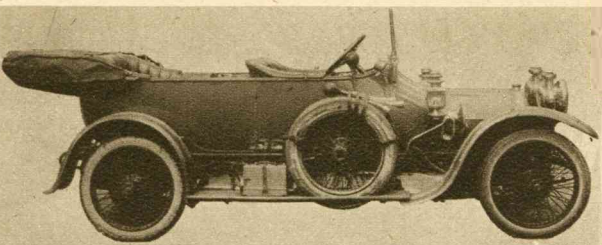
MEN VRAGE GRATIS EN FRANCO
TOEZENDING ONZER GEILLUSTREERDE
INSTRUMENTENPRIJSCOURANT No. 18.

N.V. Wed. J. Ahrend & Zoon,
AMSTERDAM 'S-GRAVENHAGE
SINGEL 24. TOUSSAINTKADE 33.

TER BLIJVENDE HERINNERING aan 12½-, 25- of 50-Jarige
Feesten, bij verjaardagen, of ter herinnering aan overledenen, is niets
waardigers denkbaar dan in natuurgetrouwe, olieverfkleuren geschilderde
PORTRETTE (PEINTURE BOGAERTS).

Prijzen vanaf f 8.25 met breede vergulde lijst. Uitvoerige geïllustr.
Prijscurant gratis op aanvraag. H. BOGAERTS & Co. - BOXTEL.

BIANCHI
MILANO

BIANCHI-AUTOMOBIELEN

HOOFDVERTEGENWOORDIGERS VOOR NEDERLAND:

W. W. HAALMEIJER & Co.
AMSTERDAM.

Caw's Vulpenhouder als
Kerstgeschenk zeer gewaardeerd.

Verkrijgbaar bij iederen Boekhandelaar en bij
de Importeurs

Blikman & Sartorius,
Rokin 17, Amsterdam.

J. A. HOETING,
KONINGSPLEIN 11, TELEFOON 5821.

Groot assortiment RINGEN, PENDENTIFS, BRACELETS MET
BRILLANT, PAARLEN EN DIAMANT IN PLATINA gezet.

P. AARL COLLIERS.

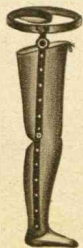
HORLOGEBRACELETS, PLATINA, GOUD, NIELLÉ en ÉMAIL
in alle prijzen.

GROOTE KEUZE NOUVEAUTÉS.
„Porte bonheur La Souris blanche”.

SERVIESJE 1e GEH. ZILVER. 5 STUKS 240 fl. MET BLAD.
SERVIEZEN IN ALLE STIJLEN.
prima bewerking. concurrerende prijzen.

ROTOGRAVURE
is het Ideaal-procedé voor elk soort
DRUKWERK.

Fabriek van:
Breukbanden
Corsetten
Kunstarmen
Kunstbenen.
D. B.
KAGENAAR.
N. Heerengracht 13,
Amsterdam.
Geill. prijscur. franco.

DRAISMA VAN
VALKENBURG'S
LEVERTRAAN-
LEEWARDEN.

Koopjeslijst gratis op aanvraag

Kunsthandel
„Esher Surrey”
Helmstraat 2
nabij den Scheveningschen Weg
SCHEVENINGEN

Tentoonstelling
van werken van
J. C. W. COSSAAR

Dagelijks geopend van
10-4½ uur.

Zondags van 2½-3½ uur.

Toegang vrij.

GEHEEL ONSCHADELIJK.

Mevrouw!

Gebruik voor het poetsen uwer
metalen huishoudvoorwerpen,
hetzij Goud, Zilver, Nikkel,
Koper etc., het allerbeste wat
er bestaat, n.l. het over de ge-
heele wereld verspreide

„SIDOL”

verkrijgbaar in flacons à 6 en
10 ct., in bussen à 20, 30 en
60 ct., bij iederen Winkelier.

SIDOL-COMPANY, Amsterdam

Raamgracht 11. Telefoon 4265.

„ELECTION”

Verkrijgbaar in:

PLATINA.
GOUD,
NIELLÉ,
ZILVER en
LEDER

EENVOUDIG EN GEDECOREERD.

**JOHNNIE
WALKER**

BORN
1820

STILL
GOING
STRONG

SCOTCH WHISKY

in 3 Qualities

WHITE LABEL over 6 years old f 2.50
RED LABEL „ 10 „ „ f 2.75
BLACK LABEL „ 12 „ „ f 3.-

Verkrijgbaar bij H. H. WINKELAREN
Agents-Depositoires:
MAHLER, BESSE & Co., Amsterdam - 's-Gravenhage

KUNSTZAAL VAN DELDEN
ROKIN 126 T.O. NED. BANK AMSTERDAM.

MODERNE SCHILDERIEN EN AQUARELLEN

OUDE SHAWLS

PERMANENTE TENTOONSTELLING

No. 25

1e Jaargang
17 DECEMBER
1913.

PANORAMA

GEILLUSTREERD WEEKBLAD

UITGAVE VAN A. W. SIJTHOFF'S UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ, LEIDEN.

Bureaux voor Redactie en Administratie: Doezastraat 1, Telefoonnummer 1.

PER NUMMER
10 CENT
VOOR BELGIË
20 CENTIEMEN

Arti en Amicitiae

Tentoonstelling van Schilderijen, Aquarellen en Etsen, saamgebracht door den Kunsthandel Theo Neuhuys.

Albert Neuhuys - Moeder's lieveling.

Willem de Zwart - Winterlandschap.

IN lang zagen we niet zoo'n interessante tentoonstelling in de zalen van Arti en Amicitiae. Voor het meerendeel zijn het kunstwerken uit de glansperiode van de Impressionistische School. Bij de verschillende opvattingen in de Kunst, die we den laatsten tijd te zien krijgen, maakt deze expositie een zeer voorname indruk.

Juist in een tijd waarin zooveel tentoonstellingen gehouden worden en dikwijls van onrijp werk of van uitingen van hyper-modernen, waarvan velen werkelijk beter deden hunne talenten aan Kunstnijverheid te wijden, dan hunne voortbrengselen als schilderijen aan te bieden, geeft deze verzameling een waar artistiek genot. De Albert Neuhuys, No. 32 der catalogus, is een schilderij, dat niet onderdoet voor de beste werken der zeventiende-eeuw. Ook van Jacob Maris is hier een breed opgevat werk „Dordrecht”, een echt Hollandsch schilderij. Onder vreemden invloed te Parijs is hij altijd Hollander gebleven.

De Kunst van den genialen Meester is die van alle tijden.

We vinden hier verder:

Van Mauve „Schapen op de Heide” welwillend door den eigenaar afgestaan. Van Gabriel zijn er niet minder dan acht werken, meerendeels reeds vroeger gezien.

Waar hij werkte, 't zij aan de Broeksloot, in het Polderland of te Abcoude, altijd spreekt zijne oprechte liefde voor de Natuur uit zijn werk.

Mede uit particulier bezit zijn de beide werken van Breitner „Heiwerk” en „Ruiters” uit zijn besten tijd.

No. 20 „Eerste Les” van Kever is een van de beste voortbrengselen van 's Meesters penseel; mede domineert zijn „Boekenstalletje” wat kleurcombinatie betreft.

Nog zijn er van hem knap geschilderde bloemstudies.

W. A. van Konijnenburg exposeert een verrassende teekening No. 28, vol poëzie, een gedicht in lijnen.

De „Papiermolen” van Tholen is een welkome afleiding voor de ontelbare binnenhuisjes, die we van dezen en genen steeds te zien krijgen. Van J. H. Weissenbruch een klein, maar in opvatting grootsch werk. De catalogus geeft bij verschillende schilderijen beoordeelingen en wijst op interessante wijze op al het goede dezer tentoonstelling. Daarin over Suze Robertson, de Zwart, Arntzenius, de Bock, Kamerlingh Onnes en Isaac Israëls.

Van de Belgische schilders werken van Emile Claus, August Olleffe met verscheidene werken uit verschillende verzamelingen. Richard Baselaer, Henri Thomas en etsen van Jacob Smit, een en ander voor bewonderaars van Belgische Kunst wel der moeite waard met aandacht te beschouwen. Een bezoek aan „Arti” zal ditmaal den Kunstliehebbers zeker groote voldoening schenken.

E. Y.

Th. de Bock - Boerderij te Renkum

ONZE TWEEDE WEDSTRIJD

Op veler verlangen en vooral om degenen die zich met 1 Januari a.s. op ons weekblad willen abonneren, in de gelegenheid te stellen om alsnog mede te dingen, hebben wij den termijn van inlevering van inzendingen voor den Novellenwedstrijd
UITGESTELD TOT 1 FEBRUARI 1914.

Met het oog hierop komt het ons wenschelijk voor nog eens te herhalen, dat deze

NOVELLEN-WEDSTRIJD

is uitgeschreven NAAR EEN GEHEEL NIEUW PLAN, dat meerdere personen in staat stelt om samen te dingen naar een der prijzen.

Gevraagd wordt een OORSPRONKELIJKE NOVELLE, SCHETS, VERTELLING, TOONEELSTUKJE, ter grootte van ten minste 2500 en ten hoogste 5000 woorden, MET FOTO'S OF TEEKENINGEN VERLUCHT.

Deze wedstrijd opent tot de kunstzinnige samenwerking van eenige personen, mannen en vrouwen, een reeks van mogelijkheden. Hij richt zich zoowel tot de letterkundigen, teekenaars, fotografen van beroep, als tot de dilettanten in elk van die kunstvakken. Alle leden van een gezin, van een vriendenkring, kunnen er aan samenwerken. De een schrijft de vertelling, de ander groepeerde de leden van het gezin, of anderen, tot levende episoden uit het werk zijner verbeelding, een derde fotografeert of teekent. Natuurlijk kan de schrijver of schrijfster persoonlijk de verluchting op zich nemen. Dat is ons onverschillig. Wij moeten ten slotte maar met één inzender of inzenderster te doen hebben. De samenstelling van de inzending zij aan een ieder zelf overgelaten.

Wij meenen dat de bedoeling van onzen wedstrijd voor elkeen duidelijk zal zijn en hopen dat de besten onder de Nederlandsche en Vlaamsche vertellers ons de eer zullen aandoen om mede te dingen.

Bij voorkeur ontvangen wij ter illustratie van het verhaal foto's

(twee à drie zijn voldoende), hoewel ook zwart- en wit-teekeningen zijn toegelaten. De nieuwerwetsche camera-techniek staat het den eenigszins geschoolden liefhebber toe heldere en scherpe opnamen te maken en de beroepsfotografen hebben zich in onzen tijd tot werkelijke kunstenaars ontwikkeld. Van hun samenwerking met een begaafd letterkundige, die het denkbeeld eener opname geeft, hebben wij de beste verwachting. Wij stellen den o.i. billijken eisch, dat geen oude foto's of teekeningen worden gebezigd, die den indruk geven alsof de verteller op de daarin vervatte gegevens zijn verhaal gebouwd heeft. Het omgekeerde moet het geval zijn. Wij bevelen aan, de foto's te maken op glad of fijn mat broomzilverpapier. (Afdrukken op celloidin papier of kooldrukken zijn niet verboden, doch het papier — en dit geldt ook voor de teekeningen — moet niet grof van korrel zijn. Ook mogen de afdrukken geen raster hebben). Foto's of teekeningen moeten bij het verhaal gevoegd worden en duidelijk aangewezen de plaatsen waar zij in het verhaal thuis behooren.

DE EERSTE PRIJS BEDRAAGT f 100.—. DE TWEEDE PRIJS f 50.—; TERWIJL NOG TWEE PRIJZEN VAN f 25.— WORDEN UITGELOOFD.

De uitgevers van „Panorama” verwerven het Auteursrecht der bekroonde novellen door op grond van de wet op te stellen overeenkomsten. De redactie behoudt zich voor niet-bekroonde novellen tegen de bij haar gebruikelijke voorwaarden aan te koopen.

De wedstrijd wordt GESLOTEN op 1 FEBRUARI 1914 en de uitslag daarvan vóór 1 APRIL 1914 ter kennis van de deelnemers gebracht. De inzendingen moeten franco worden toegezonden aan de REDACTIE VAN „PANORAMA”, DOEZASTRAAT 1, LEIDEN, en op den omslag gemerkt zijn met de woorden „NOVELLEN—WEDSTRIJD”. Voor de terugzending moet een groot passend couvert, gefrankeerd, worden bijgevoegd, met duidelijke opgave van naam en woonplaats van den inzender.

HERFSTGEZICHT BIJ TIETJERK (FRIESLAND).

(Foto Strippert, Leeuwarden.)

EEN MOEILIJK OOGENBLIK

UIT HET ENGELSCH DOOR CORON.

(VERVOLG EN SLOT).

U zocht ik Jackson op en gaf hem zijne instructiën.

Ik moet gerust bekennen, dat ik, toen ik mij den volgenden dag gereed maakte, niet zonder eenige bezorgdheid was. Kon Maillet mijn verkleeding niet bemerkt hebben en zou die uitnoodiging niet een valstrik kunnen zijn, die mij het leven kostte? Maar dat was bezwaarlijk aan te nemen, en, bovendien, nu ik eenmaal begonnen was, moest ik ook al de kansen moedig tegemoet treden. Nadat ik mijn revolver zorgvuldig had nagezien en geladen en van mijne vrouw ernstiger dan anders afscheid had genomen, ging ik vastberaden en vol vertrouwen op mijn expeditie uit, bereid om, zooals men bij ons in Yorkshire zegt, het paard te winnen of den zadel er nog bij te verliezen. Op den afgesproken tijd kwam ik in Oak-Cottage en vond mijn gastheer in een recht opgewekte stemming. Het diner was gereed, zeide hij mij, maar wij zouden toch nog eenige oogenblikken met opdisschen wachten, omdat er nog twee vrienden zouden komen.

„Twee vrienden!” riep ik uit, werkelijk verschrikt.

„Ik meen toch, dat ge gisteravond gezegd hebt, dat er maar één zou komen, zekere mijnheer Bretard.”

„Ja, dat is zoo,” antwoordde Maillet, in 't minst niet verlegen, maar ik dacht er niet aan, dat er nog een derde partij in de zaak betrokken was, die ook bij de afrekening tegenwoordig moet zijn; bepaald uitgenoodigd heb ik hem juist niet.”

„Maar wees maar gerust, er zal wel genoeg voor ons allen zijn,” liet hij er lachend op volgen, „te meer daar mijne vrouw niet aan tafel komt.”

Op hetzelfde oogenblik werd er luid geklopt.

„Daar zijn zij al,” zeide Maillet, hen tegemoet gaande. Ik keek door de jaloeziën en zag tot mijn grooten schrik dat Bretard vergezeld was van den kantoorbediende Cloudon. Mijn eerste beweging was naar mijn revolver te grijpen en uit het huis te loopen, maar spoedig bedaarde ik; neen, het was niet waarschijnlijk, dat hier een valstrik voor mij gespannen werd. Maar, als de kantoorbediende mij herkende! Zeker, het was ongetwijfeld een hachelijke toestand, maar ik had eenmaal A gezegd, dus moest ik doorgaan tot de laatste letter toe. Een tamelijk luid gevoerd gesprek tusschen Maillet en de nieuw aangekomenen in de voorkamer trok terstond daarop mijn opmerkzaamheid; langzaam en zachtens naderde ik de deur om te luisteren. Nu bleek het mij dat Bretard maar een halve schurk was; hij kwam er tegen op om de aan de firma ontstolen waarde op die wijze van de hand te doen en was meer van meening dat haar een tweede aanbod moest gedaan worden. De anderen hadden echter vast besloten zich met den verwachten afnemer te verstaan en onmiddellijk, na afhandeling en vereffening der zaak het land te verlaten. Bretard's herhaalde dringende beden, om zijne firma toch niet in 't ongeluk te storten werden bespot en ten laatste met bedreigingen beantwoord.

Later vernam ik ook, dat Bretard een neef van Madame Maillet was, wier echtgenoot hem eerst bij het spel uitgeplunderd en hem toen tot een oneerlijken greep uit zijn kas verleid had, en, om dien te verbergen was eindelijk dit plan tot het laatste en zwaarste bedrijf beraamd en uitgevoerd. De vloek van een slechte daad!

Het was stil geworden; snel nam ik mijn plaats, waar ik gezeten had, weer in, en nauwelijks had ik een nieuwsblad, dat voor mij op de tafel lag, opgenomen, of het drielal trad de eetkamer binnen. Toen Maillet mij met nagebootste deftigheid voorstelde, wierp Cloudon een korten, wantrouwend blik op mij, die mijn bloed bijna deed stollen. De vroolijke invallen van Monsieur Maillet verdreven echter voor 't oogenblik den opkomenden argwaan. Op uitnoodiging van onzen gastheer zetten wij ons aan den welvoorzien disch, maar onaangenamer heb ik nooit aan tafel gezeten. Gedurig voelde ik de vorschende, wantrouwende blikken van Cloudon op mij gevestigd; het was een geluk dat Maillet in zijn opgeruimde stemming geen acht op den

jonkman sloeg, en Bretard stil en in zichzelf gekeerd voor zijn bord zat.

Eindelijk was het diner afgelopen en gingen de wijnflesschen rond. Ik dronk meer dan gewoonlijk, deels om mijn zenuwen te sterken, deels om geen achterdocht te wekken. Het was omstreeks den tijd dat de Jood zou komen, toen Cloudon, wiens doordringende donkere blikken weder een poos vorschend op mij gevestigd waren geweest, eensklaps tegen mij zeide: „'t Is mij, mijnheer Warden, alsof ik U ergens anders al gezien heb.”

„Dat kan wel,” antwoordde ik zoo luchthartig mogelijk, „anderen is het ook wel zoo gegaan, misschien zelfs meer dan eens.”

„Hahaha!” lachte Maillet, „mijnheer Frundy bijvoorbeeld.”

... greep toen met bliksemsnelheid Maillet bij de keel.

„Ik zou mijnheer wel eens willen aanzien zonder zijn pruik,” ging Cloudon met dreigende onbeschaamdheid voort.

„Gekheid, Cloudon, je ziet spoken!” riep Maillet er tusschen door; „ik wil niet, dat je mijn goeden vriend Warden beleedigt.”

Cloudon drong niet verder op zijn verlangen aan, maar het was hem duidelijk aan te zien, dat de bij hem opgekomen herinneringen hoe langer hoe meer een bepaalden en dreigenden vorm schenen aan te nemen.

Eindelijk — ik kan niet zeggen hoe vurig verlangd die hulp kwam — kondigde een kloppen aan de huisdeur de komst van Jackson-Levi Samuel aan. Wij sprongen overeind en snelden naar het venster. Juist, het was de Jood, hij had zich prachtig gecostumeerd. Maillet deed open, bracht hem binnen en stelde hem voor.

Jackson kon niet nalaten mij een vragenden blik toe te werpen, toen hij de onverwachte vermeerdering van het gezelschap bespeurde, en hoewel hij zijn rol uitmuntend speelde, klonk het toch niets Joodsch, toen hij zeide: „Gij hebt meer gezelschap dan ik verwachtte.”

„Eén vriend maar, een bijzonderen vriend, mijnheer Samuel. Kom, neem plaats en laat ik U eens inschenken. Gij zijt immers een Engelsche Jood?”

„Ja.”

Een paar minuten heerschte er een volslagen stilzwijgen. Toen begon Maillet: „Het spreekt van zelf, dat gij op de zaak voorbereid zijt?”

„Ja, dat wil zeggen, als gij billijk zijt.”

„Billijk? De billijkste lui van de wereld!” antwoordde Maillet, luid lachend.

„Maar, als ik vragen mag, waar is het goud, waarmee ge onzen koop denkt te betalen?”

„Als wij het over den koop eens zijn, is het er over een half uur. Ik draag zoo maar geen zakken souvereïns bij mij,” — in elk gezelschap,” antwoordde Jackson gevat.

„Goed, dat is ook wel te begrijpen; maar hoeveel zult gij ons aftrekken?”

„Dat kan ik eerst zeggen als ik de „waar” gezien heb.”

Maillet stond, zonder verder iets te zeggen op, en verliet de kamer. Ongeveer tien minuten bleef hij weg. Bij zijn terugkomst telde hij nauwkeurig de gestolen banknoten, waarbij hij de andere geldswaardige papieren legde. Jackson stond van zijn stoel op, kwam dicht bij hem staan en begon het bedrag in zijn zakboekje te noteeren. Ik stond insgelijks op en deed alsof ik een der schilderijen aan den wand bekeek.

Het was een vreeselijk benaauwd oogenblik; wij hadden het teken afgesproken — er was niets meer aan te veranderen.

Cloudon was ook haastig opgestaan en overzag het tooneel met onrustige, koortsachtig glinsterende oogen.

Het onderzoek van de geldswaardige papieren was afgelopen.

Jackson begon bedaard de banknoten te tellen. „Eén, twee, drie, vier, vijf.”

Toen dit wachtwoord over zijn lippen was, viel hij op Bretard aan, die het dichtst bij hem stond, en op hetzelfde oogenblik stak ik een mijner voeten tusschen die van Cloudon, wierp hem met een krachtigen stoot op den grond, greep toen met bliksemsnelheid Maillet bij de keel, en hield met de andere hand mijn revolver tegen zijn slapen.

„Hoera!” riepen wij beiden, met licht te begrijpen opgewondenheid, en eer nog een van de schurken van zijn schrik kon bekomen, waren Maillet en Bretard de handboeien aangelegd en was er van tegenstand geen sprake meer. Toen kwam de jonge Cloudon aan de beurt.

Nauwelijks had Maillet zijn zinnen weer bij elkaar, of hij begon te razen als een gek; de beide anderen waren rustiger. Nadat wij alle drie behoorlijk geboeid en den geheelen buit netjes verzameld hadden, verlieten wij Oak-Cottage in zegepraal. Madame Maillet en haar dienstmaagd werden niet lastig gevallen.

Een uur later zaten de schurken reeds veilig achter slot en grendel, en ik spoedde mij om Monsieur Dumanoir van den goeden uitslag onzer onderneming kennis te geven.

Zijn vreugde was, zooals te begrijpen is, onbeschrijfelijk, en onmiddellijk reed hij naar het telegraafkantoor om zijn Parijschen associé gerust te stellen.

Na een korte procedure werden de gevangenen van den gemeenschappelijk gepleegden zwaren diefstal overtuigd en tot tien jaar deportatie veroordeeld.

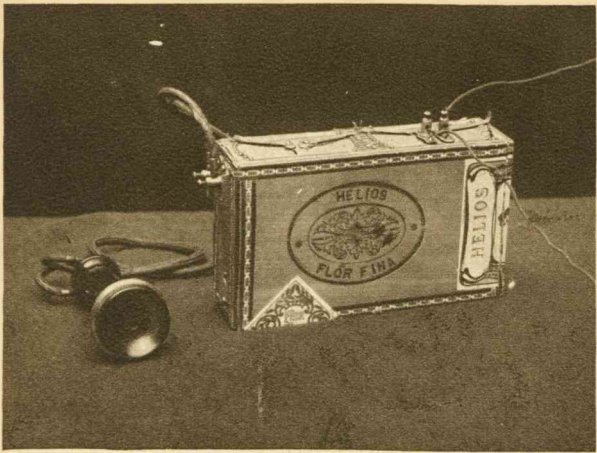
Toen Maillet langs mij heen op het schip gebracht werd, zei hij in het Fransch en op wraakzuchtigen toon: „Je zult het mij nog betalen, jij en je mijnheer Frundy!” Ik ben dergelijke bedreigingen gewoon; sedert lang geef ik er niets meer om; dus vergenoegde ik mij ook deze glimlachend aan te hooren, vriendelijk, antwoordende: „Au revoir — Vooruit!”

KERSTGESCHENKEN.

Meer en meer burgert ook ten onzent het geven van geschenken met Kerstmis in en wij herinneren daarom onze lezers er nogmaals aan, dat zij op artistieke en goedkope wijze hun huis kunnen versieren.

Bijna alle platen uit Panorama kunnen als wandversiering dienst doen en daarom hebben wij gemeend onzen lezers een dienst te bewijzen door het verkrijgbaar stellen van lijsten voor de mooiste platen uit Panorama, welke lijsten wij onzen abonnés tegen zeer goedkoop prijs aanbieden.

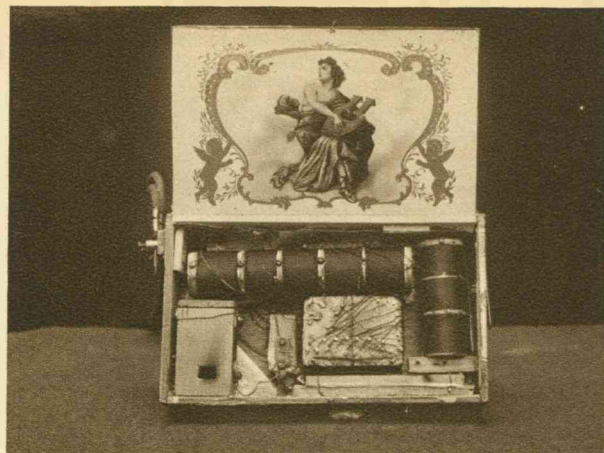
Gaat dus naar Uw boekhandelaar en vraagt hem de Gravurecollectie van Panorama te mogen bezichtigen. Hij zal U toonen, hoe men met weinig geld mooie gravures in lijst uit Panorama kan samenstellen.

Een volledig draadloos ontvangerstelsel in een sigarenkistje.

HET WONDER DER DRAADLOOZE TELEGRAFIE.

KIJKJES IN DE NEDERLANDSCHE
AMATEURSWERELD.

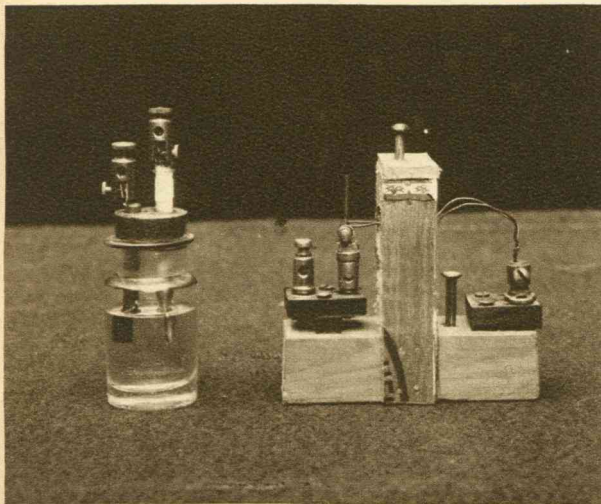
Hoe het kistje er van binnen uitziet.

EN wonder? Wel, we zijn moderne menschen. Dat wil zeggen, dat als een ding eenmaal is tot stand gebracht, we het spoedig aanvaarden als de gewoonste zaak ter wereld.

Daar is een professor Hertz geweest, die natuurkundige proeven deed en toen is in 1896 de Italiaan Marconi naar Engeland gekomen met een idee in zijn hoofd om aan de ontdekkingen van den professor een praktische toepassing te geven. Zoo hebben we een nieuw soort van telegraaf- verkeer gekregen, dat vooral van beteekenis is, doordat het bij afwezigheid der draadverbindingen in staat stelt om ook met schepen op zee verkeer te onderhouden.

Zoo veel weet wel ongeveer elke doorsnee-twintigste-eeuwer er van af en zoo ongeveer is het tot dusver ook

De electrolytische- en kristal-detector.

door de regeeringen en door de telegraafadministraties opgevat.

Nadat in 1901, in het eerste jaar der nieuwe eeuw, de overbrenging van het eerste transatlantische telegram was gelukt, van kust tot kust over den ganschen oceaan heen, is de nieuwe vinding bovendien een concurrente geworden van de kabelmaatschappijen, zoo men wil. Overigens is het een uitbreiding van de gewone telegraaf, maar waarvan we gewoonlijk niet veel anders bemerken dan het blauwe bordje, dat er in de telegraafkantoren de aandacht op vestigt.

Ja, toch, bij oogenblikken als toen het bericht kwam van de Titanic- en Volturno-rampen, dan gevoelt ieder, dat met het draadloze wonder ook iets is tot stand gebracht, waardoor de menschelijke samenleving zich waarlijk tot een hooger plan heeft verheven. Dan

staat het klaar voor oogen, dat ethisch en economisch gansch nieuwe, grootsche mogelijkheden zijn geschapen.

De vraag mag hier worden gesteld, of ook de toepassing in alle richtingen, waar die practisch mogelijk is, inderdaad reeds tot volle ontplooiing is gebracht.

Er is een bijzondere kant aan de draadloze techniek, die tot dusver eigenlijk het meest naar voren treedt in een verschijnsel, dat op het eerste gezicht zuiver parasietisch en hoogst afkeurenswaardig lijkt. Dat verschijnsel is het optreden van de „draadloze amateurs”.

Men heeft daarvan tot dusver in ons land nog weinig in het openbaar gehoord. Nu echter met zekeren ophef in de bladen is melding gemaakt van het inwerkingstellen eener inrichting aan het natuurkundig laboratorium te Groningen, waarmede aldaar de draadloze tijdseinen uit Parijs en uit Norddeich worden opgenomen, zal men misschien met belangstelling hooren, dat reeds een paar jaar lang door tal van amateurs, ook in Nederland, hetzelfde geschiedt met de allereenvoudigste middelen.

Juist in de latere jaren heeft de draadloze techniek zich toch ontwikkeld in een richting, waardoor de aanleg eener ontvangerinstallatie letterlijk binnen ieders bereik is gekomen.

Een volledig ontvangerstelsel in een half sigarenkistje vertegenwoordigt waarschijnlijk wel het record van al hetgeen tot dusver in dit opzicht is vervaardigd. Eén onzer Nederlandsche amateurs ontvangt met dit draadloze station in zakformaat dagelijks de tijdseinen en weerberichten van den Eiffeltoren en van Norddeich en kan er den geheelen dag tal van kust- en scheepstations mee hooren. Het verzetten van een paar metaalveertjes op de bovenzijde is voldoende om naar willekeur in verbinding te treden met welk officieel draadloos station ook in een omgeving van honderde kilometers.

Om dit te bereiken, heeft men toch niet langer een toestel noodig met eenig ingewikkeld, bewegend mechanisme. De inhoud van het kistje ziet er rommelig uit, maar levert juist het bewijs, dat zelfs een heel nauwgezette afwerking niet eens noodig is.

Bij de draadloze telegrafie worden door het zenderstation in alle richtingen ethergolven uitgezonden. Dat zijn trillingen, die natuurkundig gesproken van denzelfden aard zijn als de trillingen van licht en warmte. Zij vormen alleen véél grootere golven in den ether. In de praktijk werkt men met golven van af 300 tot eenige duizende meters lengte, terwijl de lichtgolven in tienduizendste deelen van een millimeter zijn uit te drukken. Die groote ethergolven zijn voor onze zintuigen geheel niet direct waarneembaar, maar zij zijn in staat, tot zelfs op vele duizende kilometers afstand electriche verschijnselen te weeg te brengen in elken koperdraad, dien zij kunnen treffen. De zaak is nu maar om die op grooten afstand zeer zwakke electriche verschijnselen in iets waarneembaars om te zetten.

Aanvankelijk gebruikte men daarvoor den z.g. „coherer”

van Branly, een glazen buisje met metaalvilt, dat door de inwerking der ethergolven geleidend werd gemaakt voor den gewonen stroom eener electriche batterij. Daarmee werd dan een gewoon Morse-telegraafstelsel in werking gebracht, dat de seinen in punten en streepen op papier teekende.

Tegenwoordig heeft zelfs elke amateur veel gevoeliger inrichtingen tot zijn beschikking en het telegraafstelsel is bovendien overbodig.

Van de thans in gebruik zijnde ethergolfvorkkickers of „detectors”, zooals de technische benaming luidt, zijn er twee voor den amateur bijzonder geschikt. De eene is de z.g. electrolytische detector, die bestaat uit een beker met verdund zwavelzuur, waarin een staaf van lood of platina is aangebracht en een glazen buisje, waar doorheen een platina-draadje van hoogstens $\frac{1}{50}$ mm. dikte is gesmolten. De werking hiervan lijkt practisch veel op dien van den vroegeren coherer; er moet ook een kleine batterij bij worden gebruikt. Een oud droog elementje, dat in een electriche zaklantaarn geen dienst meer wil doen, is hier heel geschikt. Veel eenvoudiger nog is de kristal-detector, waarvoor men allerlei kristallen van metaalverbindingen kan gebruiken; een stukje loodglans, waarop een fijne potloodpunt rust, liefst zóó, dat de druk met een schroef kan worden geregeld, geeft dikwijls uitstekende resultaten. Men ziet op de afbeelding hoe men dit kan inrichten.

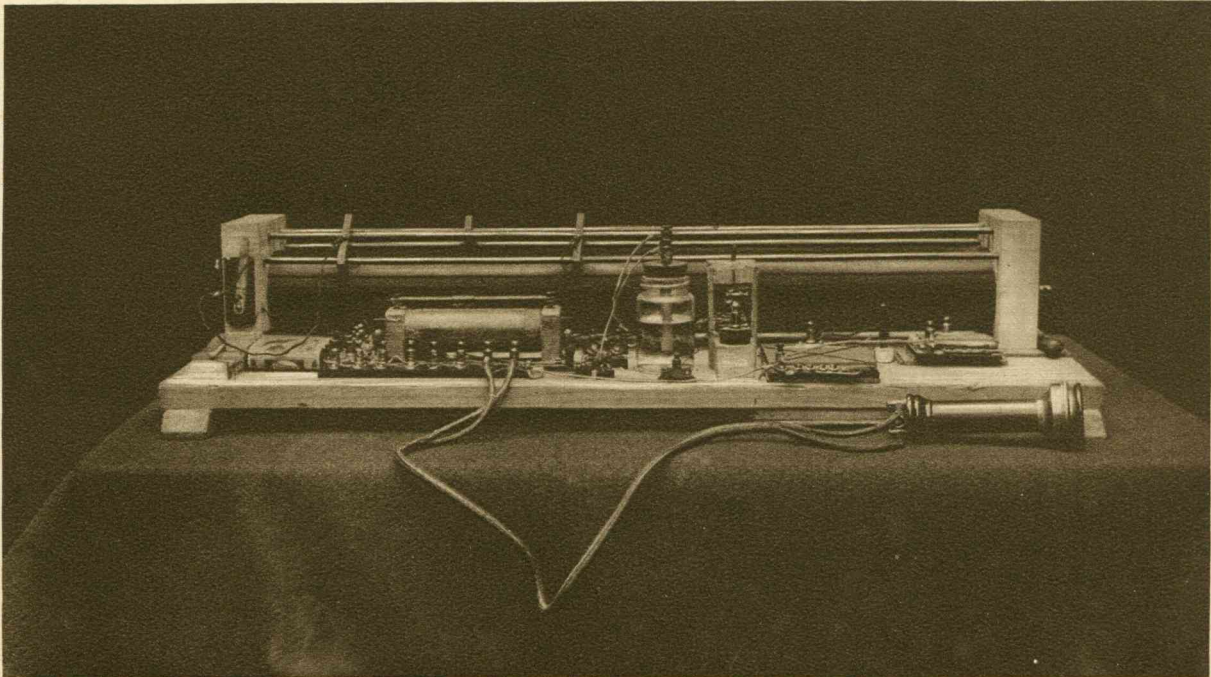
In plaats van nu verder de teekens door een toestel te laten opschrijven, neemt men ze op het gehoor op in een telefoon. Dat vereischt voor gewone telegrammen veel oefening. Maar den amateur is het toch — naast zijn technische proefnemingen — slechts te doen om tijdseinen en weerberichten, die opzettelijk heel langzaam worden gegeven, juist opdat ook niet-vakkundigen ze zullen kunnen opschrijven. Het gebruik van een telefoon is een enorme vereenvoudiging, daar men in de ontvangerinrichting nu elk bewegelijk mechanisme kan missen. En bovendien kan men op deze wijze met veel geringere uitrusting zwakkere signalen opnemen, van veel verder verwijderde stations.

Zeër gevoelige, expres voor het doel gemaakte telefoons, met zeer dunne trilplaten en die gemakkelijk op het hoofd vastgezet kunnen worden, zijn natuurlijk een belangrijke zaak. Maar men kan het voor de ontvangst der seinen van den Eiffeltoren en Norddeich (vooral van de eerste) ook wel met iets minder doen. Eén onzer amateurs werkt met een oude pet met keelbandjes, waaraan een paar bij den oudroest gekochte telefoons zijn bevestigd bij wijze van koptelefoon. De oorspronkelijke trilplaten verving hij met groot succes door plaatjes, die hij uit een oude cacaoos kniptel Men moet zich als amateur weten te behelpen.

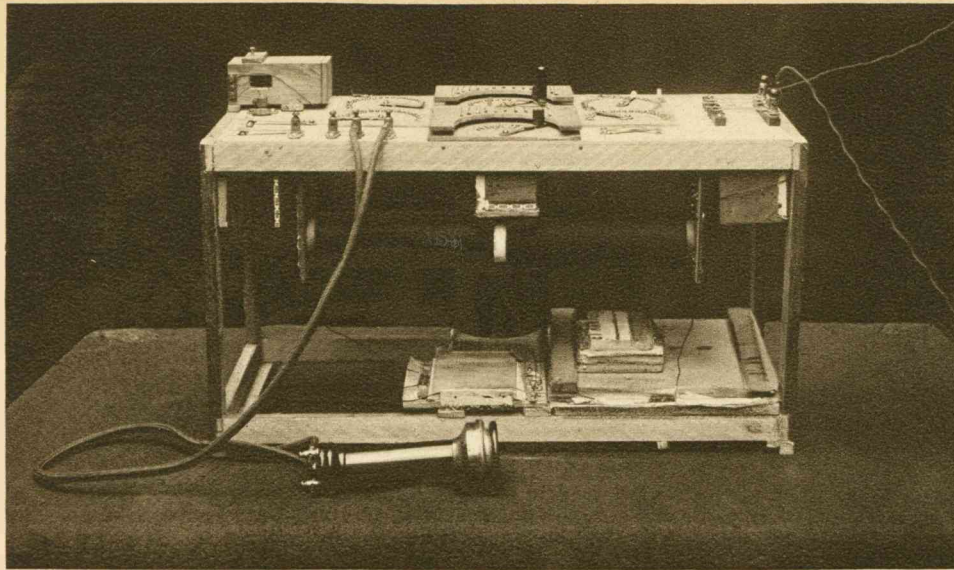
Een goede illustratie van het karakter der verschijnselen, waarop de draadloze telegrafie berust, is wel het feit, dat de ethergolven, die de telegrammen overbrengen, in

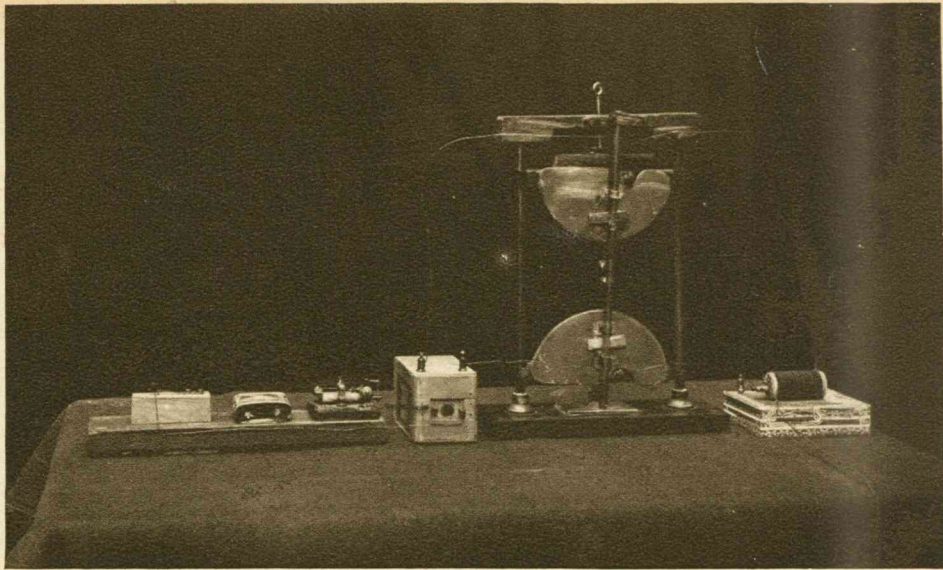
Hoe een amateur zich weet te behelpen.

Experimenteertoestel met verwisselbare detectors en glijcontacten.

Ontvangstoestel met koppeling door inductie.

Een zender voor draadloze seinen (in beginsel).

vele gevallen tot binnen in onze huizen doordringen en zich daar ook zonder den aanleg van eenige bijzondere installatie laten waarnemen. Bijna overal in Den Haag bijv. is een stukje loodglans en een potloodje als detector in verbinding met elken telefoonhoorn voldoende om gewoon in huis alle telegrammen af te luisteren, die uit het op eenige kilometers afstand gelegen station Scheveningen-Haven worden verzonden! De eene zijde van den detector wordt door een koperdraad met een gordijnroer, een bureau-lamp, of een andere metaalmassa verbonden en de andere zijde met een kraan van gas- of waterleiding, die goede grondverbinding levert. In plaats van de eerstgenoemde verbinding is het ook al voldoende, den detector met een natten vinger aan te raken. Ons eigen lichaam vangt dan de ethergolven op, die door de muren heen het huis binnendringen; er vloeit door den detector electriciteit naar den grond en de telefoon geeft behoorlijk luid en duidelijk de overgeseinde teekenen weer.

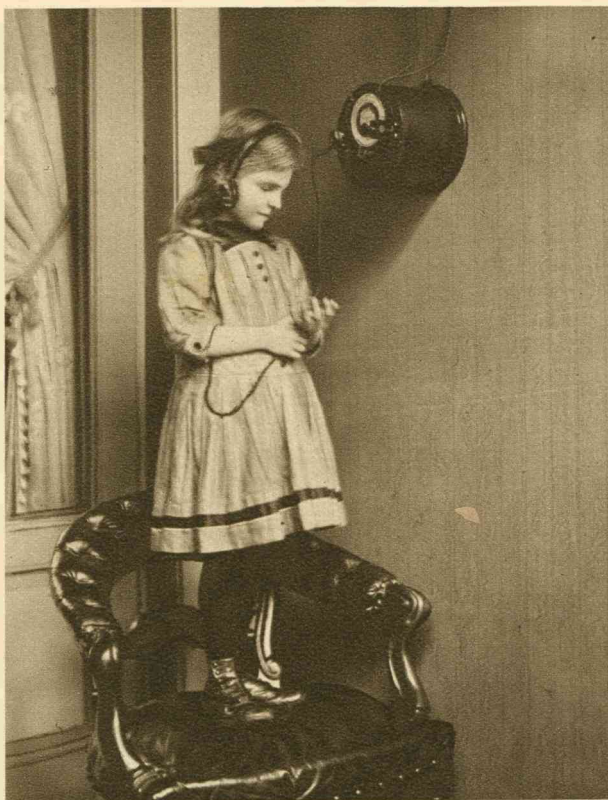
Voor het opvangen der seinen van verder verwijderde stations is iets meer noodig. In de eerste plaats is dan een eenigszins lange koperdraad gewenscht, die liefst boven op het dak wordt gespannen en als vangdraad of ontvangst-„antenne“ dienst doet. Er zijn weliswaar voorbeelden, dat men in een stad als Londen, — maar dan op een bovenhuis — de ethergolven van den Eiffeltoren ook nog geheel binnenshuis opving door een ijzeren ledikant als antenne te gebruiken. In ons land is herhaaldelijk succes verkregen met den zinken gootrand van een huis. In den regel is echter een bijzonder voor het doel aangebrachte draad, zoo hoog mogelijk, wel het verkieselijkst. En dan komt de zorg voor een meer volkomen toestel, dat met den vangdraad wordt verbonden. Om een goed resultaat te verkrijgen, moet het toestel zóó zijn ingericht, dat het als het ware een verlengstuk vormt van den vangdraad en wel zóó, dat de lengte veranderlijk is en in overeenstemming kan worden gebracht met de golflengte der ethertrillingen, die men wil ontvangen. Een voornaam onderdeel van den meer volledigen seinontvanger is daarom een draadklos dien men bij gedeelten in gebruik kan stellen. Dit kan gebeuren door aftakkingen te maken naar schroefjes, waarover een metaalveertje loopt, zooals reeds het sigarenkistje te zien gaf. Het kan ook gebeuren door z.g. glijcontacten; dan wordt de isoleerende omwinding der draden op den draadklos van boven afgekrabd en men laat de metaalveeren over den draadklos zelf heen en weer schuiven.

Ook weer of met behulp van aftakkingen, of met glijcontacten, wordt de gevoelige ethergolferklikker (detector) nu in een geleiding geschakeld, waarin een deel van den draadklos is opgenomen. Tot zoover heeft men aan een toestel met „directe koppeling.“

Een indirecte koppeling ontstaat, als de detector is ingeschakeld in een afzonderlijken draadklos, die om den eerstgenoemden heen ligt. Hier opent zich een verscheid van een schier oneindig aantal variaties, waardoor men toestellen van allerlei verschillend aanzien verkrijgt.

Al onze afbeeldingen hebben tot dusver betrekking op toestellen, die door één enkelen amateur geheel zelf zijn vervaardigd, ten einde de verschillende systemen practisch met elkaar te kunnen vergelijken. Slechts terloops vermelden we hierbij het gebruik van condensators, bestaande uit blaadjes bladtin met geparaffineerd papier er tusschen, die voor de goede werking van een volledig toestel onmisbaar zijn.

De meest volkomen amateur ontvanginrichting laat zich echter altijd nog uit zeer eenvoudig materiaal samenstellen al is natuurlijk eenige kennis van zaken noodig om van te voren van goede werking verzekerd te zijn en vooral om een toestel te maken, dat geregeld onder alle omstandigheden duidelijk hoorbare signalen levert. Iets meer ingewikkeld wordt de zaak nog, wanneer men — zij het op kleine schaal — ook met een draadlozen seingeveer

Kleine Fruus ontvangt tijdseinen. — Men neemt slechts de telefoon van den haak...

proeven wil doen. De mogelijkheid om ook daarvoor al de onderdeelen zelf samen te stellen, is volstrekt niet buitengesloten en met een 4-volts droog batterijtje weet een kundig amateur nog wel over een afstand van enkele kilometers seinen over te brengen. Dat resultaat ligt echter niet zoo voor het grijpen.

Wij zeiden in den aanvang van dit artikel, dat het optreden der draadloze amateurs een bijzondere zijde van de techniek der draadloze telegrafie naar voren brengt. Het medegedeelde zal inderdaad voldoende zijn om levendig te doen gevoelen, dat aan dit verkeersmiddel onmogelijk dezelfde maatstaven kunnen worden aangelegd als aan de gewone telegraaf. Voor onze begrippen is met het telegraafverkeer zoozeer het denkbeeld van strikte geheimhouding verbonden, dat het nog wat moeilijk valt, daarvan bij de draadloze afstand te doen. Niettemin staat het vast, dat elk denkbeeld van geheimhouding zoo totaal vreemd is aan den aard en het wezen der draadloze techniek, dat het een ijdele waan is, zelfs met de strengste wet het geheim te verzekeren.

Het draadloos station, dat seint, zendt zijn berichten nu eenmaal rondom de wereld in. De ethergolven dringen

door in onze huizen, worden opgevangen door ons eigen lichaam. Worden zij dan omgezet in waarneembare seinen, dan doet dit absoluut geen nadeel aan de ontvangst der berichten door anderen voor wie zij meer speciaal zijn bestemd. De toepassing hierop van eenig wettelijk vastgelegd geheim is niets dan een practisch en technisch volkomen onhoudbare fictie.

In sommige landen wordt door de telegraafautoriteiten een wilde jacht gemaakt op alle amateurs, ofschoon het in vele gevallen de vraag is of met de bestaande wetten iets wezenlijks tegen hen is te beginnen.

Het is beter, de zaak van een anderen kant te bekijken en te overwegen of men niet met zulke pogingen, om met geweld de draadloze in het keurslijf der gewone telegrafie te wringen, het wezen dezer uitvinding miskent en de juiste richting harer practische ontwikkeling tijdelijk belemmert.

Reeds nu stelt het buitenland tijdseinen en weerberichten — en zelfs nieuwstijdingen — opzettelijk tot de beschikking van allen. Dr. van Gulik heeft nog pas in de „Mededeelingen“ van de Rijks Hoogere land-, tuin- en boschbouwschool in een klemmend betoog, vooral ten bate van den landbouw erop gewezen, dat dit nieuwe cultuurverschijnsel, dat met de draadloze in onze samenleving wordt gebracht, niet mag worden verstikt. Dat kan ook eenvoudig niet meer en hoe eerder dit officieel wordt erkend, des te beter.

Het is natuurlijk, dat ook het draadloos verkeer zijn regeling behoeft en dat belet moet worden, dat iedereen naar welgevallen seinen gaat uitzenden, die het geheele verkeer kunnen verstoren. Maar voor een goede regeling is hier noodig een ruime blik en een onbevangen onder de oogen zien van den feitelijken aard der draadloze telegrafie. Wil men de draadloze bezigen voor berichten, die geheim moeten blijven, dan is er altijd nog het gebruik van overeengekomen taal, of cijferschrift, zooals de Eiffeltoren gebruikt voor het verkeer met de marine.

De belangstelling vooral in tijdseinen en weerberichten is snel toenemende. Ook in ons land is er in de kringen van horlogemakers, tuinbouwers, enz. reeds druk vraag naar. Zelfs in Duitschland heeft de Rijks-administratie voor dien aandrang moeten zwichten en een bepaalde soort toestellen toegelaten, die uitsluitend zijn afgestemd voor het opvangen dier berichten van algemeen belang.

De industrie heeft daardoor aan de vraag kunnen tegemoetkomen. Er zijn reeds handige, kleine tijdsein- en weerbericht-ontvangers in den handel, waarvan wij hier ook een afbeelding geven. Daarbij was het noodig, een zoodanige inrichting te maken, dat ook een geheel oningewijde ermede kan omgaan. Men heeft letterlijk niets te doen dan de telefoon van den haak te nemen en op een bepaald uur hoort men den Eiffeltoren of Norddeich het gewenschte bericht geven. De uitvoering van het toestel dient hier van groote volkomenheid te zijn, want de amateur moge den tijd en de liefde voor de zaak bezitten en ook wel de noodige kennis opdoen om zelfs met onvolkomen middelen succes te verkrijgen, maar wie er voor zijn vak behoefte aan heeft, moet een toestel hebben, dat hem zonder kennis van de draadloze techniek te allen tijde op zijn wenken bedient. Welnu, ook dat is volkomen bereikbaar en in het afgebeelde tijdseintoestel verwezenlijkt.

Moge ons land spoedig het voorrecht genieten, dat het gebruik officieel wordt gesanctioneerd.

J. CORVER.

De hoofdmannen van het nieuwe Fransche Ministerie.

Caillaud, (Financiën)

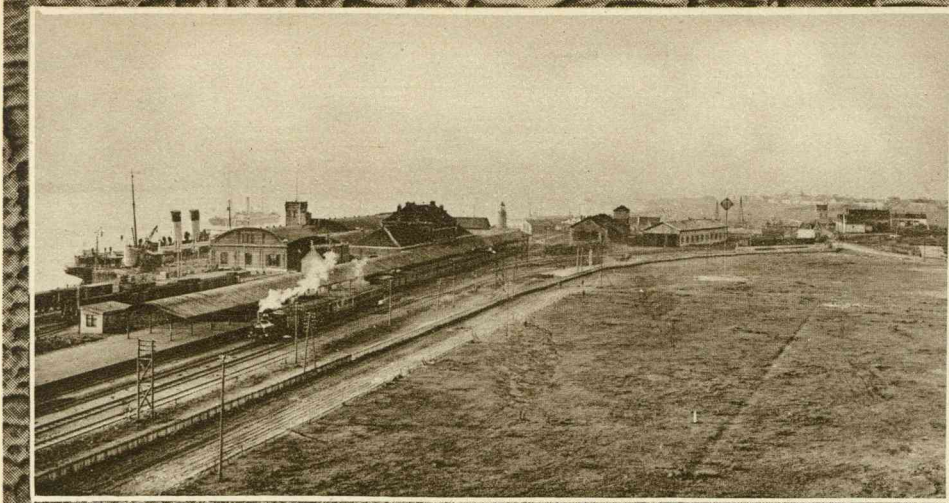
René Renoult, (Binnenl. zaken.)

Doumergue, (Pres. en Buit. zak.)

F. David, (Handel en Posterijen.)

Viviani, (Onderwijs.)

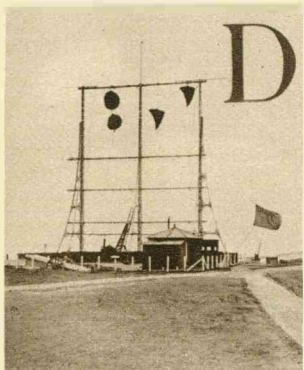

Panorama van Hoek van Holland vanaf den vuurtoren.
(Station en Harwichlijn).

Panorama van Hoek van Holland. (Het nieuwe gedeelte).

NIEUW ROTTERDAM HOEK VAN HOLLAND

De „seinstelling” te Hoek van Holland, waarmede aan de schepen den waterstand wordt geseind.

DE commercieele geest heeft gezegevierd. Over afstand en politiek over juridische en publiekrechtelijke bezwaren. Het unicum, dat een wereldhaven als Rotterdam niet de minste heerschappij, laat staan invloed, had over den toegang naar haar havens, is opgeheven. Daartoe werkte een ander unicum mee: zoowel R'dam als Hoek van Holland verlangden hard naar de annexatie. En zoo ontstond als resultaat een derde unicum: de annexatie van een grondgebied, dat ca. 25 KM. van de gemeente

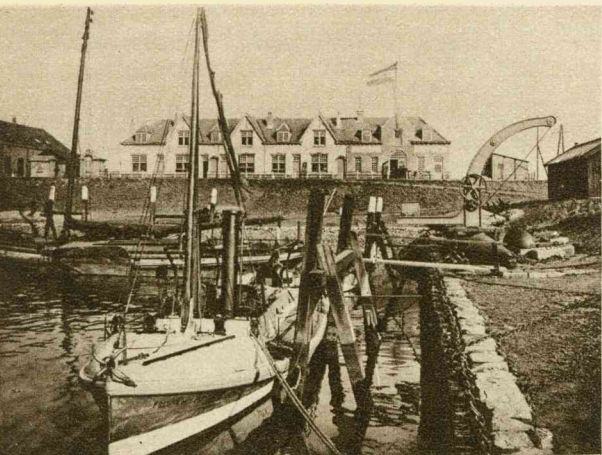
verwijderd is, gescheiden door drie andere groote gemeenten. Ongekend in de annexatie-historie der groote steden. Wel bestaan er gescheiden gemeente-deelen in ons land, doch de vorming van een dergelijke gemeente... nie dagewesen.

Het was noodig. Niet om vergrooting van grondgebied, al maakt de uitbreiding inmiddels de groote stad circa anderhalf maal zoo uitgestrekt. Niet om meerdere inkomsten (zoals Den Haag begeerig uitziet naar de omliggende renteniersdorpjes), want „Den Hoek” kost al direct 'n kwart miljoen. Doch om de heerschappij over den Waterweg.

Terecht. De invaart van den Waterweg is de levensvoorwaarde voor Rotterdam. De ontwikkelingsfase van het havenbedrijf eischt, dat er geen onderkruipende concurrentie ontstaat, die van R'dam profiteert doch buiten haar verplichtingen valt. De sanitaire toestand is mede een factor van belang. En die laat momenteel nogal iets te wenschen over, terwijl noch Hoek van Holland, noch 's Gravenzande, waartoe Den Hoek behoort, bij machte zijn daarin te voorzien.

Het was noodig. Omdat Den Hoek al jaren te ziel-togen ligt. Dank zij een wonderlijken groei, zooals misschien weinig plaatsjes in ons land gehad hebben. 't Begon zooals een Amerikaansche nederzetting begint. In de zestiger jaren werd de Waterweg gegraven. Midden in de duinen, zonder straat, zonder weg, verzezen er huizen. Later dienstwoningen voor ambtenaren en beambten. Alles ten bate van R'dam's scheepvaart. Al spoedig kwam een fort den Waterweg beschermen. Werd tevens 'n hinderpaal voor de uitbreiding, want de verboden kring belette het bouwen, behoudens enkele houten huizen. Meer dan 'n nederzetting was Den Hoek niet...

Toen gebeurde er iets onverwachts. De gunstige ligging als uiterste punt van Holland viel op aan de „Great Eastern” in Engeland. Contract met de H. S. M.; ceintuurbaan om R'dam; internationaal station; aanlegsteiger voor de Harwich-stoomers... De route Engeland—Duitsland was met 2 uur bekort. Het begin van oeverexploitatie was er eveneens.

De Rijkshaven te Hoek van Holland, met op den voorgrond een der stoomreddingsbooten.

Dat gaf plotseling fantastische plannen voor Den Hoek. Men droomde van uitbreiding, van havens van millioenen, van concurrentie met Rotterdam als havenstad, met Scheveningen als badplaats. De Waterweg, de duinen, het strand, de zee, alles moest geëxploiteerd....

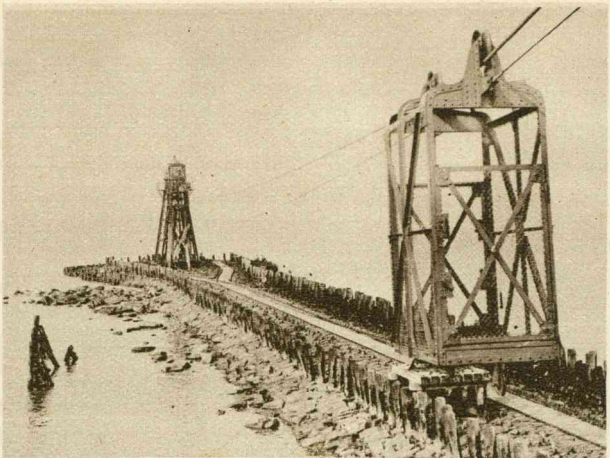
Eilaci... Het resultaat is een chaos van wonderlijke toestanden geworden, dank zij te veel meesters over het

Het uiterste handelspunt van Rotterdam. (Station en Harwich-stoomer).

De kom van Hoek van Holland, het zoogenaamde „Oude gedeelte”.

De reddingskooi, welke van den Reddingssteiger naar het einde van de pier loopt. Deze kooi kan 8 personen tegelijk vervoeren.

uiterste puntje van Holland. Domeinen, Oorlog, Waterstaat, Finantieën, H. S. M., Gemeente, ja wat niet meer waren de gezamenlijke heerschers die geen duimbreed weken. Het resultaat is, dat er geen rioleering is en het vuil langs wegen en straten te rotten ligt; dat er straten zijn welke dien naam niet verdienen, eenvoudig omdat geen bestrating, doch rul zand en plassen en zwarte aarde de oppervlakte uitmaakt; dat het drinkwater verkregen wordt uit een verontreinigden bodem.

De „Groote kerk” te Hoek van Holland. Met het oog op de bepalingen van het fort is de kerk van hout gebouwd en wordt door staaldraden tegen omwaaien beveiligd.

En toch: er is een Watertoren! Maar dat is één van de curieuse dingen van Den Hoek: 'n watertoren die 'n monopolie is van de H. S. M.; slechts voor haar gegadigden; niet voor de andere inwoners.

De andere curieuse dingen?

Er is een gasfabriek, doch geen gas voor de bevolking. Slechts voor de verlichting van den Waterweg, al zou het Rijk hier velen gerieven en 'n batig saldo'tje kunnen boeken....

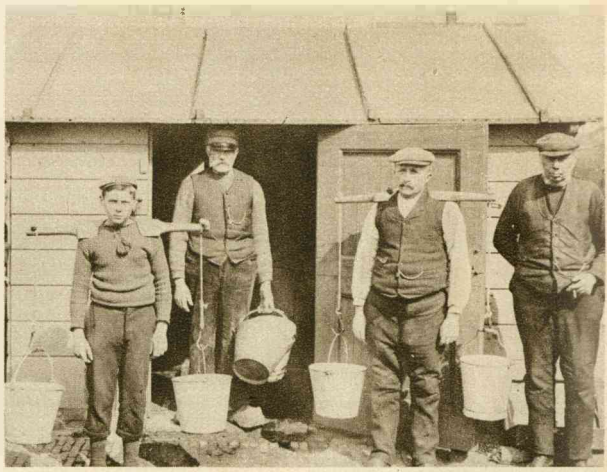
Er is een elektrische centrale, doch niet voor de bewoners, die slecht petroleumlicht hebben of slecht electrisch van een uren ver verwijderde centrale...

Er is een „villapark” waar één huis staat en de wegen niet meer herkenbaar zijn door verstuing en helmgroei en waar géén enkele boom staat... Trouwens op den heelen Hoek staat geen boom.

Er is toezicht van één, hoogstens twee politiedienaren op het drukke internationale verkeer in het vroege ochtenduur en te middernacht....

Maar er is ook, naast het curieuse, het vermaarde en het grootsche. Dat laatste is het breede strand en de machtige zee, die nergens imponanter is dan op de twee kilometer lange pier waar te eener zij de golven schuimend uiteenspatten tegen de basaltbrokken en waar aan de andere zij de donkere zware vrachtbooten en de geweldige passagiersbooten voorbijsteven — naar de havens naar huis of koersend naar de onmetelijke verte. Dat eerste: het vermaarde, is het reddingswezen; de zware rampen, welke een paar maal voor den Waterweg plaats vonden, voerden het reddingswezen tot het uiterste op, zoodat de organisatie volmaakt te noemen is.

De annexatie was ook noodig omdat zij logisch is; Omdat alles op Den Hoek samengegroeid is met Rotterdam, ontstaan is door en voor Rotterdam. De seinstelling, de radiografie, het reddingswezen, het loodswezen, de quarantaine-inrichting, het is alles voor de machtige stad, voor den wereldhandel. Daarom is het logisch, dat Rotterdam daarin meezeggingsrecht bekomt. Eén geval van besmettelijke ziekte bv. aan Den Hoek en de toegang tot den

Hoe Hoek van Holland ondanks den Watertoren van water wordt voorzien.

„Het water is ons element;
De zee bruist onze glorie“
De uiterste grens van Nieuw-Rotterdam.

Waterweg zou besmet verklaard kunnen worden, omdat door Den Hoek zelf niet die isolatie en bestrijding getroffen kunnen worden welke Rotterdam daarvoor beschikbaar heeft.

Logisch is het ook omdat de havenexploitatie, die in gemeentehanden is, ook in die handen blijft waar misschien particulieren zouden gaan profiteeren door den ontstanen bloei van R'dam om er buiten, onder bijna nog gunstiger voorwaarden, inrichtingen te vestigen welke buiten de bestaande voorschriften zouden vallen. En daarop zou inderdaad kans bestaan door den immer grooter wordenden diepgang der schepen. Als het Suezkanaal op dieper peil gebracht is en het Panama-kanaal gereed is, dan zal kunnen voorkomen, dat de zich daaraan aanpassende schepen niet bij elken waterstand kunnen opstoomen naar Rotterdam. „Dan is het denkbaar“ zegt het rapport van de Kamer van Koophandel „dat Rotterdam „een eigen voorhaven moet hebben, die voorziet in de „behoefte waarmee het rekening te houden heeft. wil „het zijn positie in het wereldverkeer behouden.“

„Groot-Rotterdam“ (we hebben den term al meer-malen geschreven), het is in wording. Negen kilometer is de oeverstrook welke geannexeerd wordt. De twintig Kilometer die het scheiden zullen eens géén scheiding meer zijn; de oevers van den Waterweg zullen die van de Theems minstens evenaren, zoo niet overtreffen.

„Rotterdam-woonstad“, de leuze van Mr. Zimmerman nadert eveneens iets meer tot de werkelijkheid, als ook van de schoone ligging aan zee een dankbaar gebruik wordt gemaakt.

C. V.

De helft van de politiemacht te Hoek van Holland.

Sen Wintergezicht op de Maas. A. Schelfhout.

SCHEVENINGEN VIERT FEEST.

Het inhalen van den Prins.

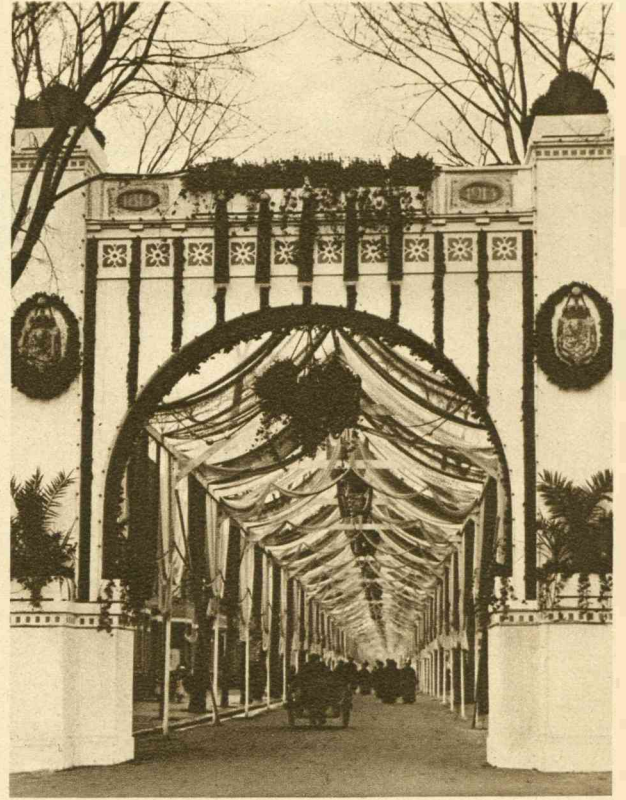
„Douanenhuisje” met wegtrekkende Fransche soldaten.

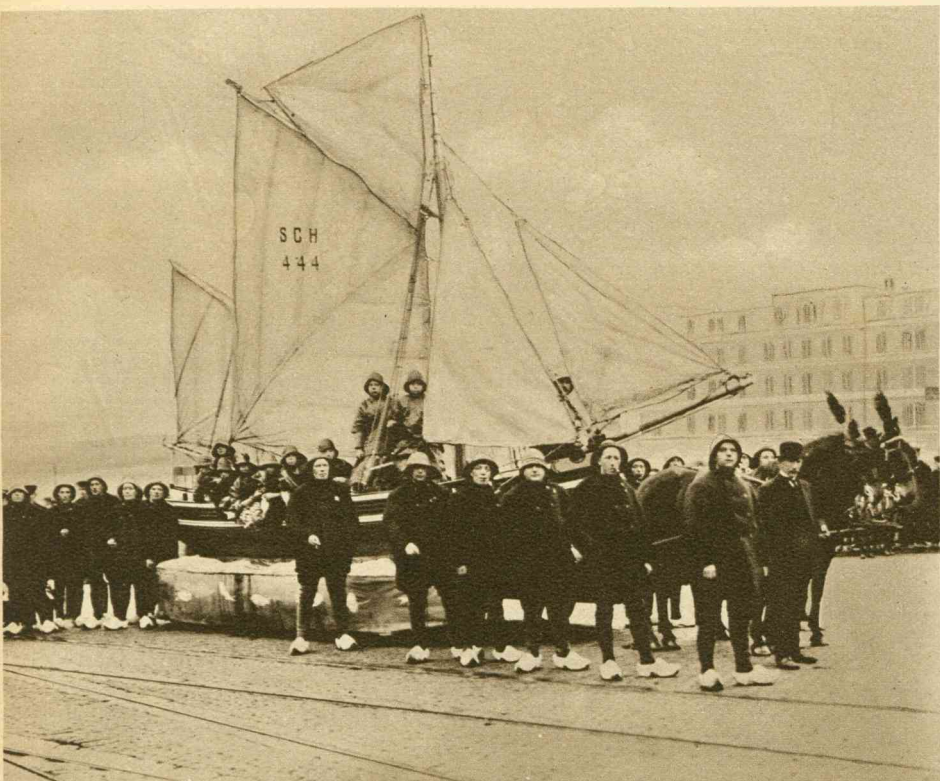
Een eerepoort vervaardigd uit 30.000 turven.

De Koninklijke Familie bij de feesten.

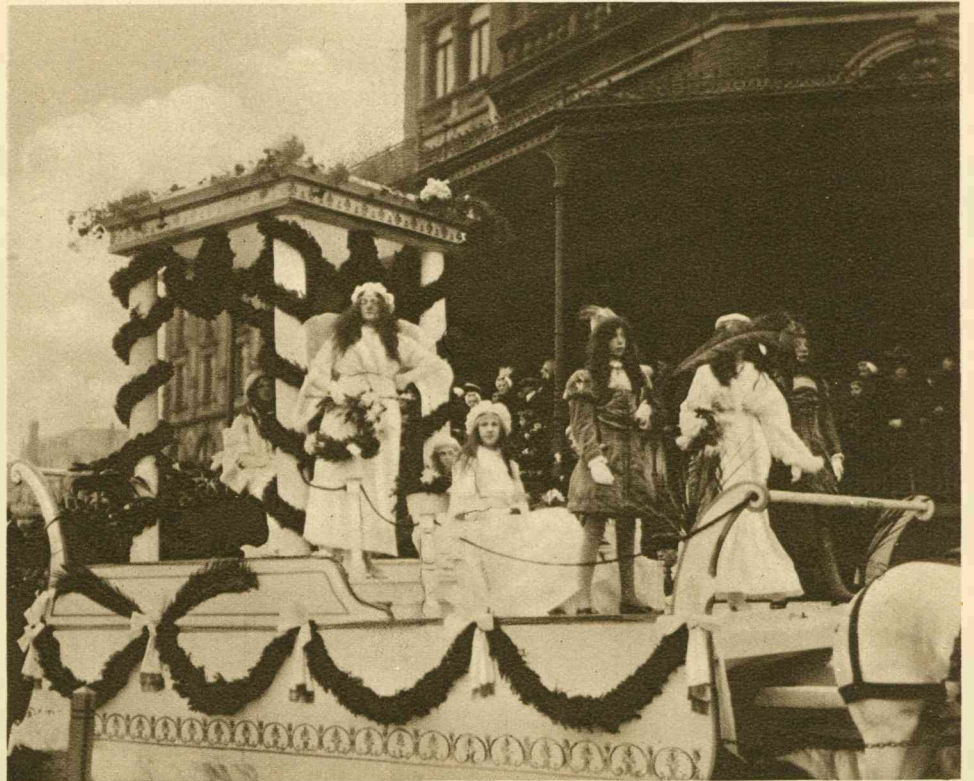

De versierde Keizerstraat.

„De Trawlvisserij”. Logger onder vol tuig en het trawlnet sleepende, visschende op farbot, tong, schol enz.

(Foto Couvée)

Zegewagen, voorstellende „De Koningin van den Vrede”.

HEERLIJK uitlokkend lag het daar voor haar, het blanke papier. O, nu zou ze weer schrijven zooals vroeger in haar meisjesjaren, toen er menig gedicht en novelle van haar hand in tijdschriften verschenen was. Ze was al aardig op weg geweest een beroemdheid te worden; in de stad harer inwoning prijkte haar portret voor de ramen der boekwinkels naast een bundel gedichten in prachtband, verguld op snee met lelies als symbool. . . . Ze werden druk verkocht, vrienden, familieleden, wilden allen haar gedichten, die door de critiek zeer geprezen werden, in eigendom hebben. De menschen wezen er elkander op, en als ze wandelde klonk het vol trotsch „daar heb je onze schrijfster.“ Ja dat was 'n heerlijke, gelukkige tijd geweest, maar nog gelukkiger was ze geweest toen hij, de knappe, jonge ingenieur, gekomen was en stormenderhand haar hart en hand veroverd had. Toen was het uit met schrijven. Henri nam al haar denken in beslag, nu had ze geen tijd, maar later als ze getrouwd waren zou ze met frisschen moed beginnen. . . . Doch het jonggetrouwde vrouwtje kon evenmin tijd vinden voor literairen arbeid, als het geëngageerde meisje.

Dikwijls als ze geïnspireerd was, kwamen de huiselijke bezigheden of manlief haar storen. 't Was zulk prachtig weer, 't zou zonde en jammer zijn als ze zich nu ging opsluiten in huis. Neen, ze zouden 'n frissche wandeling maken, stelde Henri voor. Dan aarzelde ze even, doch eindigde met hem z'n zin te geven.

Soms be kroop haar een gevoel van jaloezie, als ze 't werk van anderen hoorde prijzen; dan dacht ze „zijn jullie mij nu geheel vergeten? mij, waarop jullie eertijds zoo trotsch waren?“ Toen kleine Bob zijn intrede in het gelukkige huishoudentje ged an had, waren de ouders dol met hun jongen, en bleef haar pen voor 'n paar jaar rusten. Zelf voedde ze haar heerlijken, rozigen jongen, en was in alle opzichten een zorgzaam, in-gelukkig moedertje. . . . Maar nu Bob al 'n heele kerel was, kon ze beginnen, nu wilde ze schrijven. Zeker, ze had veel te zeggen over haar prettig thuis, haar Henri, en hun beider lieveling „Bob“, daarom zouden de eerste bladzijden die ze pende, aan hem, haar jongen, gewijd zijn. „Bob“ wilde ze haar novelle noemen, die vertellen zou van jong, frisch geluk, en moederweelde.

Hè, ze zat nu zoo echt rustig. Kom, nu beginnen. „BOB“ daar stond het, zwart op wit, nu verder pennen. . . . 'n Klopje op de deur, doet haar verschrikt 't blonde hoofd omwenden.

„Mevrouw,“ zegt Sientje, „hier was de slager, wat moet er wezen voor vandaag?“

„De slager, o da's waar.“ 't Was haar door het hoofd gegaan: wie denkt er ook om 'n slager, als je hoofd vervuld is van andere dingen, van meer poëtischen aard. „De slager, hm, ja, bestel maar gehakt, Sientje,“ zegt ze verstrooid.

„Hoeveel Mevrouw?“

„Och. . . . anderhalf pond, en nu wil ik verder niet gestoord worden, begrepen?“

„Jawel Mevrouw,“ bromt de gediensstige, „mijn best.“ Zie zoo, nu beginnen.

„'t Is een gelukkig moedertje“ . . . dat was 'n goed begin; zeker, o, de novelle zou heel mooi worden, dat voelde ze, ze was zoo echt in de stemming; prettig toch.

„Klop, klop,“ wat is dat nu alweer. Foei, en ze had nog wel zoo gezegd daareven aan Sientje dat ze met rust gelaten moest worden.

Op haar ongeduldig „ja“ verschijnt Sientje andermaal met de complimenten als dat het kindermisje ziek was en niet kon komen.

Wat 'n ramp, wat nu?

„Sientje, houdt jij Bob nu maar bij je hoor, ik moet werken, pas goed op 't kind.“

„Ja,“ pruttelde Sientje, „je zoudt alwel zeggen, heb ik nog geen werk genoeg?“

Kom, nu wil ze toch spoedig een begin maken.

't Is een gelukkige moeder. . . . ja dat staat er prachtig, en nu verder, . . . in bezit van het molligste, heerlijkste kindje dat men zich denken kan. . . . O, het vlotte best, 't zou goed worden.

. . . . Klop, klop, wel goede genade, alweer de deur. . . .

„Maar Sientje, wat is er nu weer?“ vraagt ze boos als de roodwangige dienstbode opnieuw verschijnt.

„Mevrouw motte er balletjes in de soep?“ vraagt Sientje.

„Ja zeker.“

„Mot. . . . mot ik ze maken?“

Wanhopig legt de schrijfster van de novelle „Bob“, haar pen neer. Mag het dan niet van morgen? Nu dit weer. Zou ze Sientje? . . . maar 'n blik op de roode handen der gediensstige en de allesbehalve zindelijke nagels met fluweelen randjes, doen haar spoedig van besluit veranderen. Neen ze zal 't zelf maar even doen. . . . Even later staat ze in de keuken gehakt te kneden, en denkt aan 't papier dat geduldig wacht, om haar gedachte aan de wereld bekend te maken. . . . Ziezo dat is klaar, nu even naar Bob zien; hij speelde rustig in den zandkuil. Gauw handen wasschen en dan aan den arbeid.

. . . . Hè, daar zit ze weer. Hemel al zoo laat; wat vloog de morgen toch om, en wat had ze nog bitter weinig uitgevoerd. Kom, nu in allen ernst verder schrijven. . . . O, o neen maar, Bob aan 't huilen, wat zou er nu weer zijn?

Het antwoord op deze vraag geeft Sientje, die met den schreienden Bob de kamer binnenkomt, en Mevrouw zegt dat Bobbie gevallen is, maar dat zij, Sientje, het gerust niet helpen kan, ze kan haar werk niet doen, en tegelijk op het kind passen. Of Mevrouw „Bobbie“ nou maar bij d'er houden wil. Lieve, goeie genade, spande dan alles samen, om haar het werken onmogelijk te maken?

„Hier Bob, lieveling, speel nu maar stil met je bouw-

doos, als je zoet bent, krijg je 'n appel van Moesje.“

„Bob bij Moesje blijven,“ lacht de kleine jongen door 'n traantje heen. 't Is toch 'n schat van 'n jongen, ze moet hem eens eventjes pakken en knuffelen.

„Zoo lekkere dot, zoet zijn hoor, zul je?“

En nu. . . . hè 't was net of het niet meer vloten wilde. . . . even zien. O gelukkig, Bob was aan 't bouwen.

„Mevrouw,“ komt Sientje weer, wilt u even suiker geven, en boter en. . . .

„Ja ja, ik kom.“ Ongeduldig springt de schrijfster van de novelle die niet vloten wil op. Hè wat 'n last toch, nu dit weer. Als ze de gediensstige het noodige uitgereikt heeft ziet ze tot haar schrik, ze voor de koffie nog maar 'n klein half uurtje tijd heeft. O en ze had zich zooveel van dien heerlijken, rustigen morgen voorgesteld. Vol trotsch had ze Henri 'n gedeelte der novelle voor willen lezen, aan de koffie, dan zou hij kunnen zien dat haar talent nog even frisch en vlot was als in haar meisjesjaren. . . .

„Zoo Bob“ begint ze, maar 'n blik op haar schrijftafel doet haar doodelijk ontsteld ophouden. . . . O, daar stroomde de inkt, als een zwart beekje over het nog bijna onbeschreven papier. Jongenheer Bob stond met een arm zondaarsgezicht in den hoek van de kamer. Hij wist wel dat 't ie ondeugend geweest was, en straf zou krijgen; daarom was 't ie al vast maar in den hoek gaan staan.

„O jou stoute jongen, gauw met je gezicht naar den muur, stout kind, foei!“

Bob zette 'n vervaarlijke keel op, en moedertje stond met wanhopig gezicht de verwoesting aan te zien.

Met behulp van Sientje, die pruttelde dat ze geen minuut aan haar werk kon blijven, werd de boel zoo goed mogelijk opgeruimd. Bob bleef in 'n hoekje staan snikken, tot moedertje er medelijden mee kreeg, maar zich voornam heel streng te zijn; hij moest daar maar 'n tijdje blijven staan, die stouterd. . . . Daar hoort ze Henri thuiskomen, o de mooie morgen waarop ze zich zoo verheugd had was nu voorbij.

„Dag vrouwtje, dag Bob, wat is dat, stout geweest?“ vraagt de heer des huizes, als 't ie even later de kamer binnenstapt.

„Dag man, ja Bob is heel stout geweest.“

„Zoo zoo, en vrouwtje, hoe staat het met de novelle?“ „Je zoon heeft ze voor me afgemaakt, vent.“

„Hoezo?“

„Door den inktkoker er over uit te gieten,“ schaterde ze het nu plotseling uit.

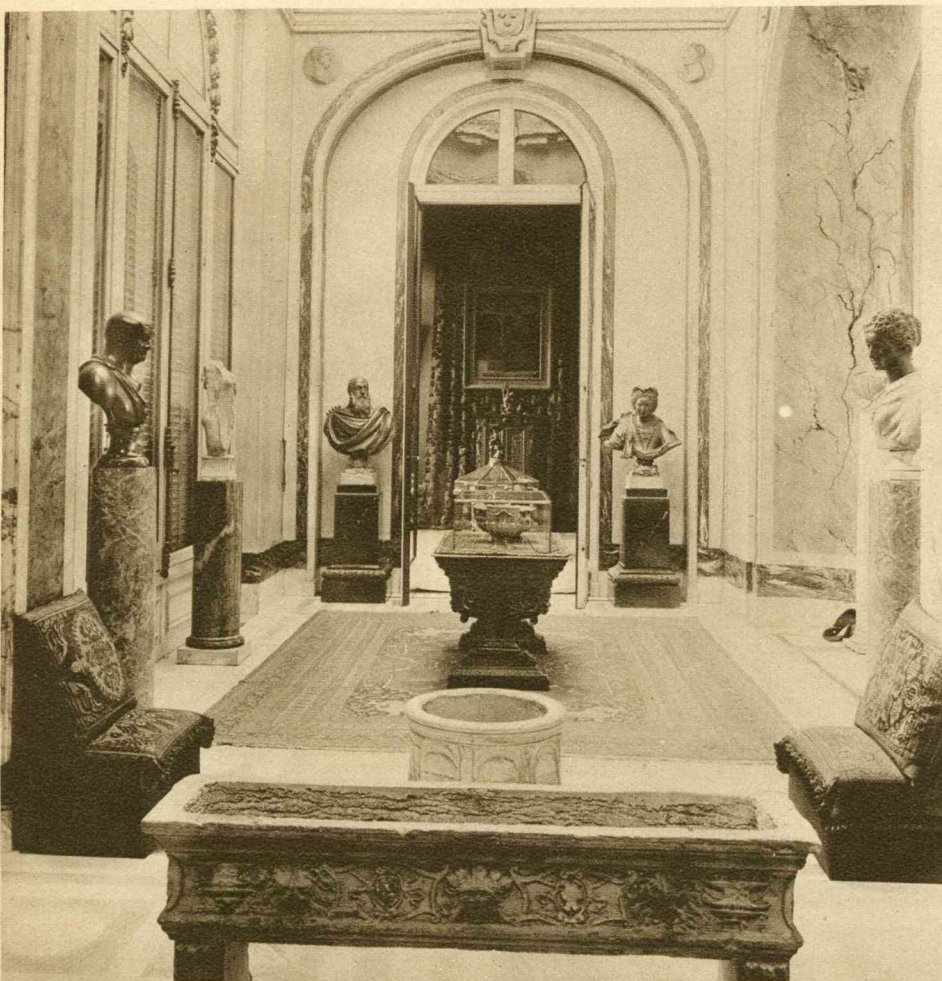
„Maar Bob, maar jongen,“ lacht Papa nu ook.

Bob keert zich om. O, ze lachten, Pa en Moes, nu waren ze niet boos meer, nu mocht Bob ook lachen en zeker wel uit z'n hoekje komen. „Bob zal het nooit weer doen,“ belooft ie plechtig aan Moes.

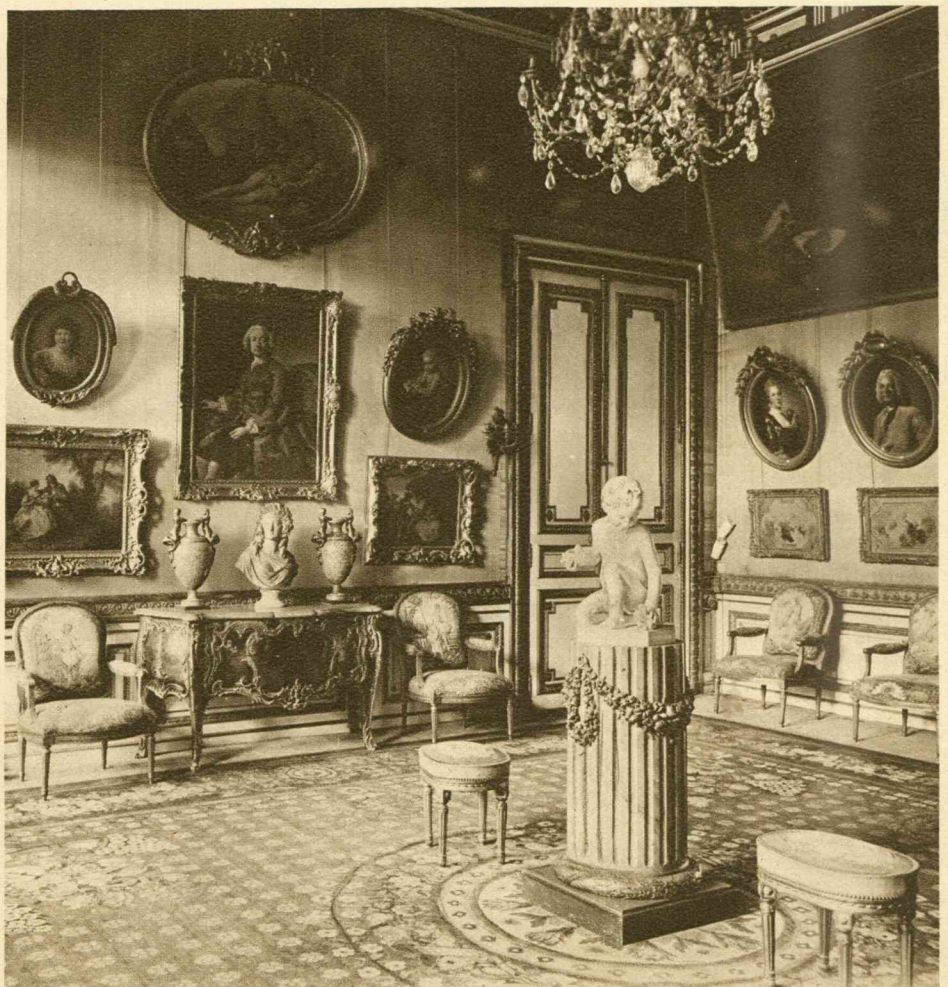
„En ik ook niet kleine, want zoolang jij nog zooveel zorg en oppassing behoeft, wacht ik met me geesteskind Bob, en zal me alleen aan de levende wijden.

HET MUSEUM ANDRÉE, DOOR MEVROUW ANDRÉE GELEGATEERD AAN 'T INSTITUT DE FRANCE, 8 DECEMBER DOOR PRÉSIDENT POINCARÉ INGEWIJD.

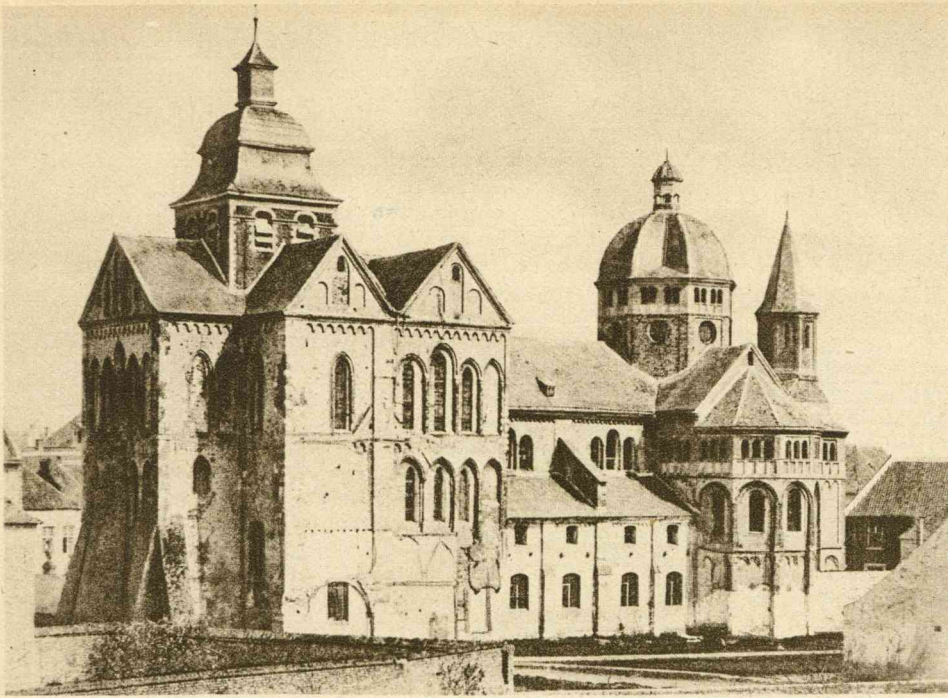
(Foto's Manuel)

EEN DER FRAAIE ZALEN.

EEN ARTISTIEK HOEKJE.

O. L. VROUWE MUNSTERKERK TE ROERMOND.

DOOR DR. P. J. H. CUYPERS GERESTAUREERD.

Na den dood van Graaf Otto I besloot Richardis met haar zoon Gerard III, graaf van Gelder en Zutphen, en Margaretha van Brabant te Roermond een Cisterciënser klooster voor adellijke vrouwen te bouwen, waaraan deze Abdykerk verbonden werd.

De kerk, die in 1218 reeds in aanbouw was, werd door den H. Engelbertus, Aartsbisschop van Keulen, een neef van Gerardus in 1224 plechtig ingewijd.

Uit den plattegrond der kerk blijkt duidelijk dat bij

voorhal vertoonde over de geheele breedte aanmerkelijke verzakkingen, zoodat men zich genoodzaakt had gezien reeds bij den opbouw aan de buitenzijde eenige zware Steunbeeren (Konterforten) op te richten; ondanks dezen maatregel bleven de buitenmuren afwijkingen vertoonen, zoodat er op verschillende punten dwarsbalken met verankering in de meer Westelijke gordelmuren werden bevestigd.

De ondergeteekende, met het onderzoek belast, meende

dan vijf meter, het was dus zeer natuurlijk, dat dit gedeelte steeds verzakkingen vertoonde.

Bij het verwijderen der later aangebrachte steunbeeren, bleek het, dat het reeds plaats moet hebben gehad voor de voltooiing der kerk, want eenige der kapitelen van de voorhal waren slechts gedeeltelijk bewerkt, waaruit bleek, dat men onder het werken aan dit gedeelte der kerk, de voorzieningsmaatregelen heeft moeten toepassen. Het blijkt daaruit dan ook duidelijk

VOORGEVEL (WESTGEVEL) HOOFDINGANG.

GEZICHT OP DE KERK

van uit de Westzijde naar 't Oosten (Buiten gezien).

den aanleg vier torens bedoeld waren, waarvan dan ook onmiddellijk de twee aan de Westzijde bij de Narthex ter hoogte van de ringmuren der kerk werden opgebouwd, ter zwaarte zooals deze op de fondamenteën waren aangelegd. De beide torens aan de Oostzijde naast het priesterkoor, die geringer van afmetingen zijn, werden ook opgebouwd ter hoogte der zijmuren van het priesterkoor.

Waarom men de vier torens niet onmiddellijk ter gewenschte hoogte heeft opgetrokken is gebleken bij het onderzoek voor de studie der restauratie in 1876. De Westelijke

de rede dezer muurafwijkingen te moeten zoeken in de onvoldoende fundeering der voorhal daar het alléén dat gedeelte van het monument was, dat verzakkingen en afscheuren vertoonde.

Bij het ontblooten der fundamenteën bleek het, dat deze aanmerkelijk verzakt waren, omdat deze ondergrond slechts een aanvulling was van eene daarlangs voerende gracht, terwijl de muren meer Oostwaarts gelegen op vasten grond, geen verzakking vertoonden.

De aangevulde grond bedroeg eene diepte van meer

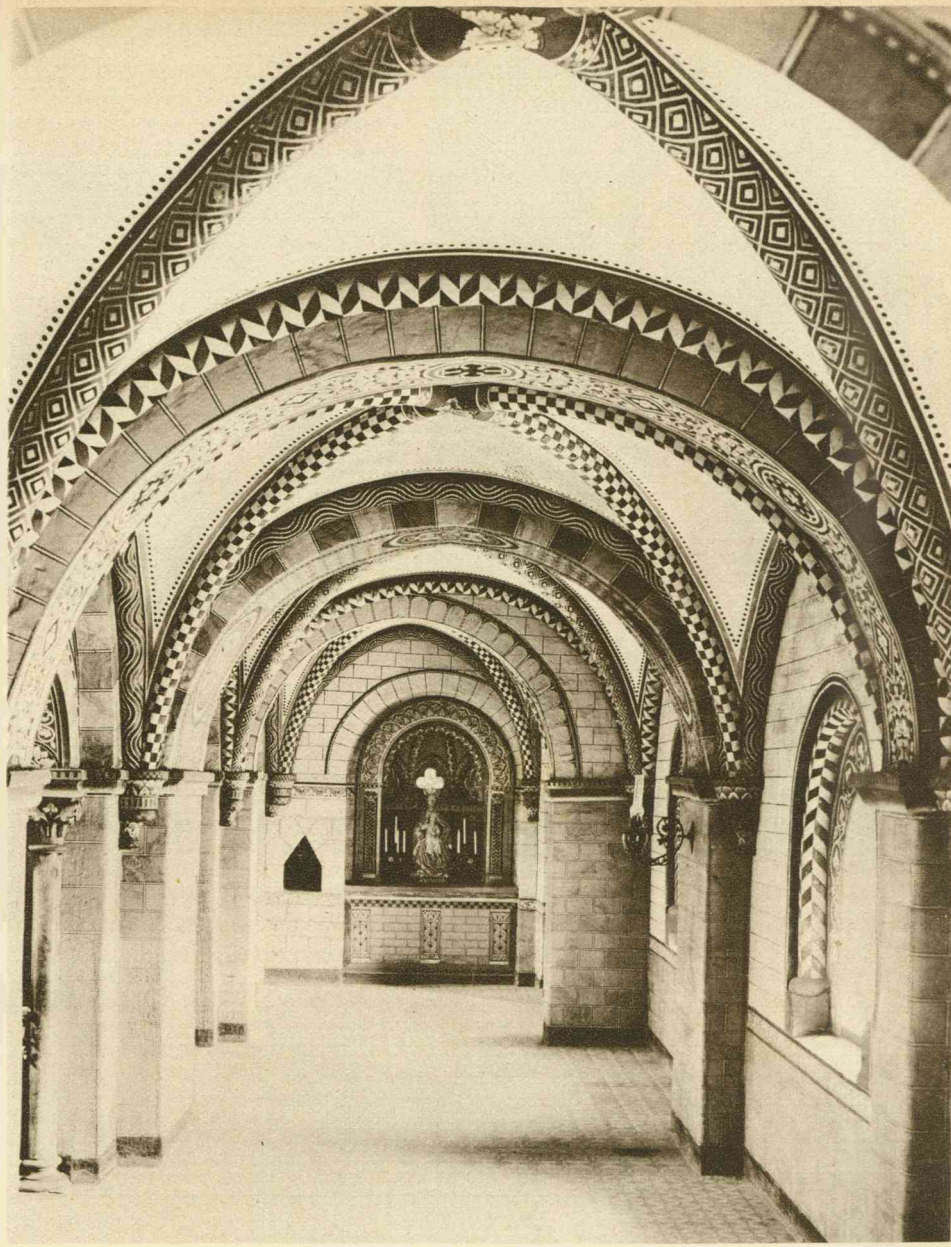
dat men uit vrees voor verzakking in 1224 de torens niet heeft durven hooger opbouwen.

Teneinde de verdere verzakking te stuiten is men begonnen met groote zorg en voorzichtigheid een gedeelte der zijwanden gedeeltelijk uit te graven tot op den vasten bodem en daarna onder die muren behoorlijke fundamenteën te metselen uit harde baksteen en sterke specie, onder al de muren der voorhal.

Het is gebleken, dat dit werk met de noodige zorg in 1876 is uitgevoerd, want nadat de oude muren

GEZICHT NAAR HET WESTEN
dus naar het Zangkoor of Nonnenkoor.

GEZICHT VAN DE ZUIDELIJKE GALEREI
naar 't Oosten met de merkwaardige Abside.

behoorlijk waren hersteld en ook de scheuren in de gewelven zorgvuldig waren dichtgemaakt, heeft zich nergens eenige zetting geopenbaard. Toen dit werk was voltooid werd besloten de zeer storende houten toren, die in 't begin der XVIIe eeuw door de toenmalige bestuurders werd gebouwd, geheel in strijd met het oorspronkelijke plan af te breken, teneinde aan de

rijke, voortreffelijke kerk de gewenschte voltooiing aan te brengen. Daarna zijn de beide Westelijke torens ook voltooid door het opbouwen der nog drie ontbrekende verdiepingen met derzelver hooge helmtoren.

De Oostelijke torens waren waarschijnlijk in de XVIe of XVIIe eeuw met slechts een verdieping, in plan een regelmatige achthoek vormende, in baksteen opgetrokken

met een spits helmdak afgedekt. Deze moesten ter wille van de harmonie op gelijke wijze als de Westelijke torens voltooid worden in overeenstemming met den onderbouw, zoodat thans bij het geheele monument eindelijk na zeven eeuwen de oorspronkelijke plannen konden worden uitgevoerd door gedeeltelijk onvoldoende funderingswerken bij den aanleg.

AUTOMOBIELEN-TENTOONSTELLING TE AMSTERDAM.

SEDERT Vrijdag j.l. wordt te Amsterdam, in het Paleis voor Volkslijt gehouden eene tentoonstelling van kleine Automobielen en motorrijwielen, omvattende een 50-tal inzendingen.

De belangrijkste inzendingen naar standnummer besprekende, dienen we achtereenvolgens de revue te laten passeeren: stand No. 5, van de firma Julius Holz, Amsterdam, welke firma de vertegenwoordiging heeft voor Nederland en koloniën van Hugo Smit Ezn., die als agent optreedt van de Rudge-Multi, B. S. A. en N. S. U.-motoren, benevens (voor 1914) van de tweelact-motor Wilhelmina. Deze agenturen kunnen doorgaan voor de beste welke Engeland en Duitschland kunnen aanbieden.

Het kleedingmagazijn „Nieuw Engeland" (stand No. 8) komt voor den dag met de nieuwste auto- en motorkleding, terwijl de firma J. Leonard Lang, Amsterdam, eenige fraaie typen auto's presenteert. Stand No. 10 en 11 worden ingenomen, respectievelijk door de machine-rijwielen en automobielfabriek „Simplex", en M. van Genderingen & Co., te Amsterdam. Verder vinden we vertegenwoordigd de firma H. G. A. Ackmann, Zwolle, met een 4-persoons toerwagen, met een snelheid bij volle belasting, van 60 tot 70 K.M. per uur, een 2-persoons sportwagen met geperfekteerd chassis, een 2-persoons licht wagentje met 2 cylindere, en een leveringswagen met 2 cylinder parallelmotor. De belasting op deze wagentjes bedraagt slechts acht gulden per jaar.

De vertegenwoordigster van de Berliner Kugellager Fabrik, te Berlijn, zijnde de N. V. Machinehandel v. h. C. van Kleef & Co., te Amsterdam, (stand No. 26) exposeert kogellagers, radiaal en druklagers. In 't bijzonder zij de aandacht gevestigd op de nieuwe kogelkooi van de radiaallagers, waardoor het mogelijk is geworden meerdere en grootere kogels in een bepaalde maat lagers te brengen, waardoor dus het belastingvermogen enorm wordt ver-

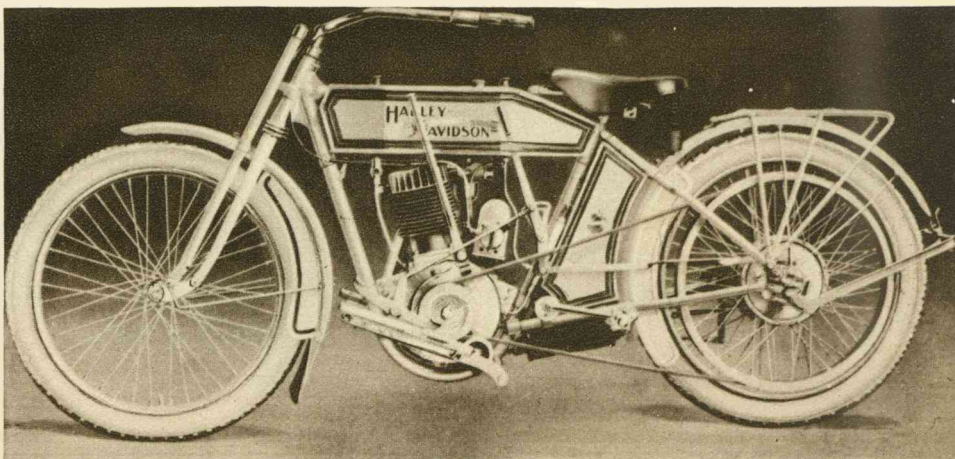
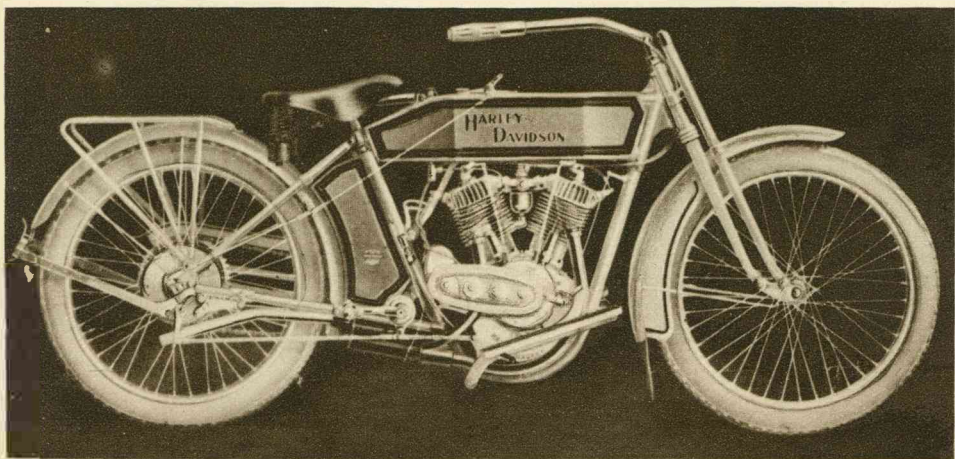
groot. Dezelfde stand bevat smeedwerk van de firma Heijden & Kaufer, Hagen i. W., de spiraalboren der firma Barthelmes Bohrer Cy., Berlin, in gewoon zoowel als in sneldraaistaal, en alle soorten van automobielveeren van prima veerenstaal. Van de verschillende artikelen die de firma J. P. Jager & Co., Amsterdam, laat zien (stand No. 31), noemen we een Carburateur Claudel, enregistreur O.S. generatoren B. R. C., elektrische hoorns, kaarslampen, signaalapparaten, pogonbougies, enz. enz. De volgende stand No. 32, van de firma William Koch & Co., Amsterdam, toont ons de bekende F. en S. Kogellagers en motornaven, van de Schweinfürter Präzisions Kugellager Werke, Fichtel & Sachs, te Schweinfurt am Main, benevens optische Schinwerfer voor automobielen, en motorbooten, magneto's en lichtdynamo's automobielen, en automobiellantaarns en acetylene-generatoren. De firma Klisser & Citroen, Amsterdam, zien we er met rijwielen en onderdeelen (stand No. 38); met de volgende stand No. 39 exposeert de firma Augustinus & Witteveen een serie James-Motorrijwielen, naast Levis-Motorrijwielen en kleine automobielen, w.o. een Swift Cyclecar compleet, een dito chassis en een A. C. Cyclecar, benevens diverse onderdeelen daarvan.

De Handel- & Industrie Mij. v. h. Adler, te Amsterdam, heeft stand No. 40 en 41 in beslag met Raglan-motorrijwielen van den eenvoudigsten tot den meest gecompliceerden bouw, en de Perry-Voiturette, „de volmaakte miniatuur auto" Dit type is geen cyclecar, maar een getrouwe copie in kleinere afmetingen van de groote luxe wagens.

Dan trekt onder de andere inzendingen de aandacht stand No. 45 en 47, der firma J. Witmond, te Amsterdam, met de Enfield Autolette, een algemeen bekend en erkend goed merk. Van de Delftsche Motoren-Handel, te Delft, zagen we een twee-cylinder-

Model 10 F, en een Model 10 B, van de Harley-Davidson Motor Comp., beiden fraaie en solide gebouwde typen, terwijl gedurende de tentoonstelling buiten het gebouw een motor met zijspanwagen gereed zal staan belangstellenden door een proefritje kennis te doen maken met de Harley-Davidson motoren.

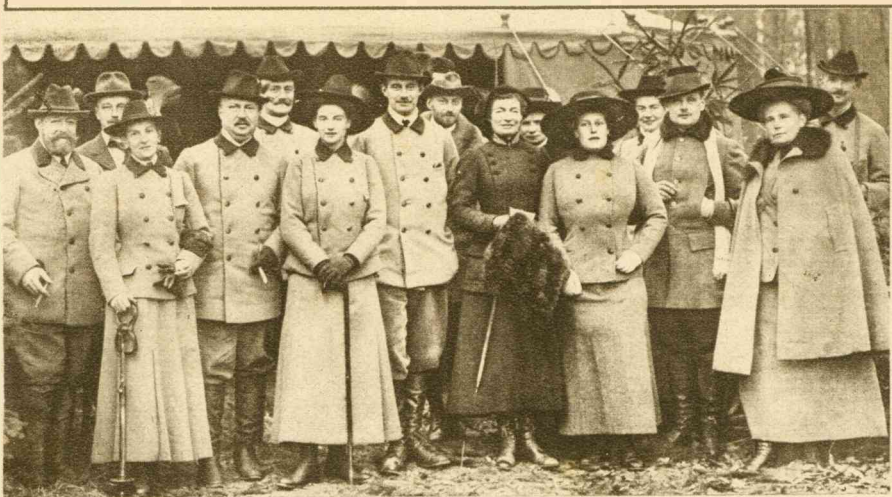
De Harley-Davidson Motor Comp. maakt voor 1914 vijf verschillende modellen van motorrijwielen, die echter alle in de volgende punten overeen komen: Hetzelfde frame en veerende voorvork met dubbele veering aan beide zijden van het balhoofd, full floeing seat, een combinatie van veerende zadelpennen en dubbele zadelveering, wat voor onze slechte Hollandsche wegen een groot voordeel oplevert, vrijloop en kickstarter. Deze laatste is van een verbeterd type, waarmede het mogelijk is de motor eenige malen rond te trappen en die ook bij terugslaan van de motor door te veel vervroegde ontsteking zoo ingericht is, dat de rijder geen slag kan krijgen. Verder hebben alle motoren opvouwbaar voelplanken, de vrijloop bedienbaar door linker-voet en hand en automatische smering met hulphandpomp. Ontsteking geschiedt door Bosch hoogspannings-magneet. Het stuur heeft draaibare handvatten, die door middel van een Bowdendraadoverbrenging gas-ontsteking en klepichter regelen. De wielen zijn 28 x 3 inch. De eenecylinder modellen hebben een 5 HP motor met boven elkaar liggende mechanisch bewegende kleppen, waarvan veeren en steelen geheel opgesloten zijn, zoodat een groote mate van geruisloosheid verkregen is. De tweecylindertypen hebben een 8 HP motor met V-vormig geplaatste cylindere, eveneens geheel opgesloten boven elkaar liggende kleppen. Noemen we tenslotte de inzending der firma J. G. Victor, den Haag, bevattende twee cyclecars en een motorcycle met zijspanwagen, en besluiten we met de mededeeling, dat we op deze tentoonstelling in een volgend nummer nader hopen terug te komen.

PRINSES HEDWIG, kleindochter van Keizer Frans Joseph, die volgens de geruchten officieus verloofd is met Prins George van Saksen.

Uit het volle leven

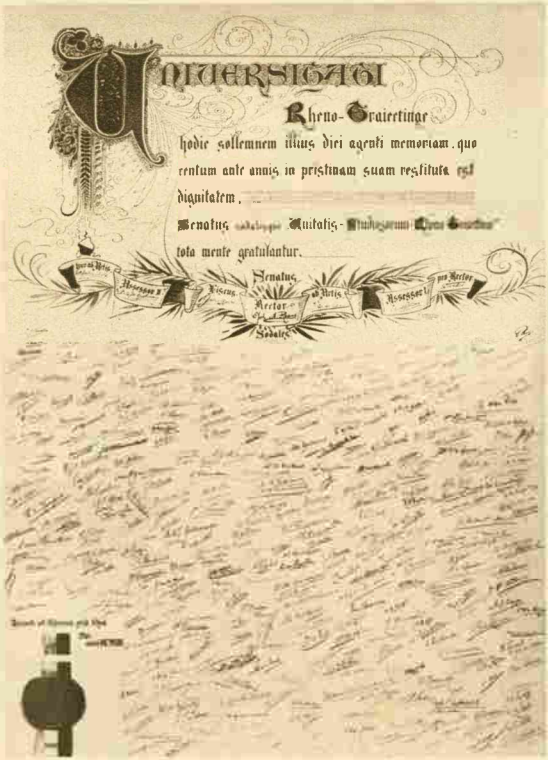
Z. K. H. PRINS HENDRIK DER NEDERLANDEN IN ZIJN-GEBOORTELAND.

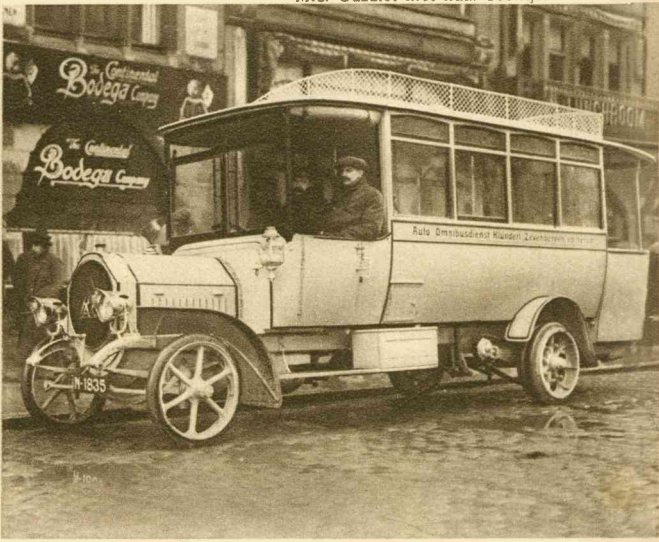
Het bezoek van H.M. de Koningin van Spanje aan Londen. Van links naar rechts: H.M. de Koningin, Mrs. Cazalet met haar zoon.

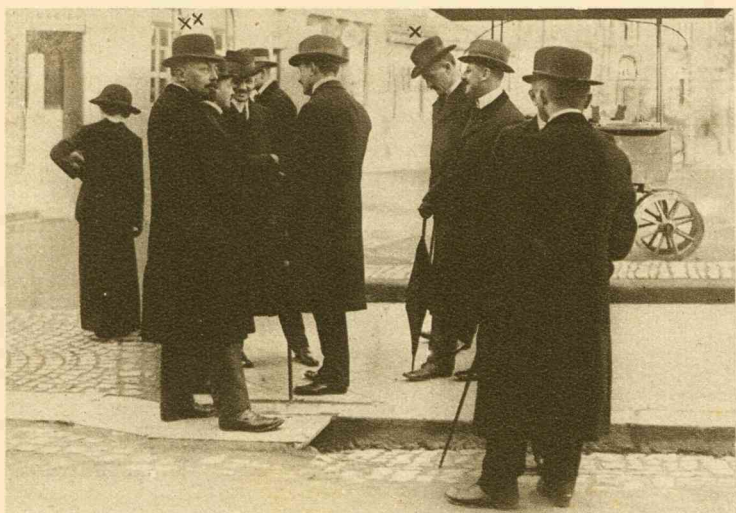
DE UTRECHTSCH UNIVERSITEIT ter gelegenheid van de herdenking van het 100-jarig herstel.

OORKONDE, aangeboden aan de curatoren der Utrechtsche Universiteit door den rector der studentencorporatie „Unitas Studio-sorum Rheno-Trajectina“, den Heer Joh. A. Raams.

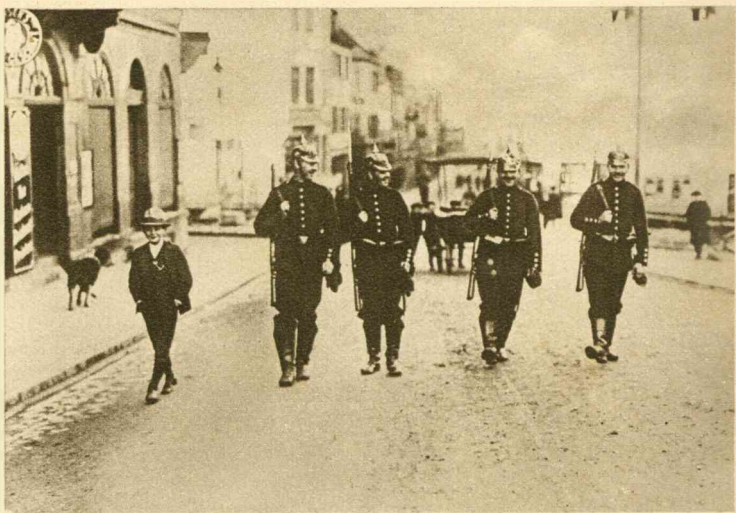
DE NIEUWE AUTO-BUSDIENST tusschen het N.-Brabantsche plaatsje Klundert en het station Zevenbergen.

HET INCIDENT TE ZABERN. De advocaten Beemelmans en Kalisch in gesprek met voorbijgangers na hun in vrijheidsstelling.

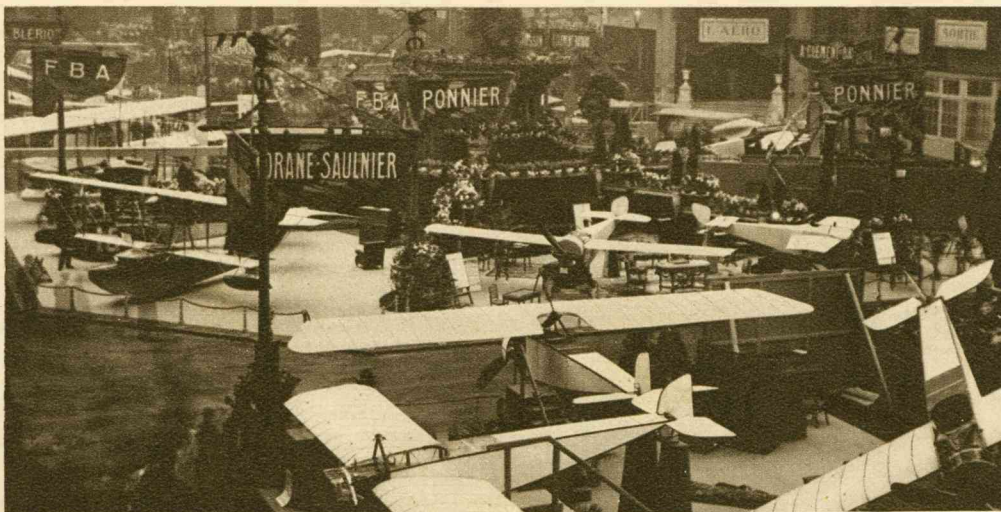
DE BELGISCHE SENATOR LA FONTAINE, wiens de Nobelprijs voor den Vrede is toegekend.

ONDANKS HET GLINSTEREN VAN DE BAJONETTEN op de geweren, ziet de toestand in Zabern er op onze foto nog niet zoo heel ernstig uit. Men zie slechts de lachende gezichten der soldaten.

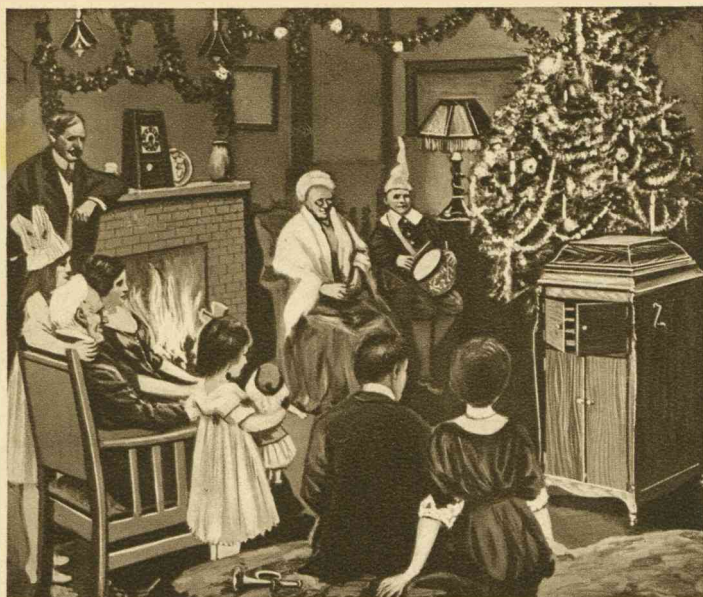
In Parijs zijn er proeven genomen met een nieuw reddingstoestel voor drenkelingen, welke heel goed geslaagd zijn.

EEN KIJKJE OP DE TENTOONSTELLING VAN VLEGTOESTELLEN WELKE IN PARIJS GEHOUDEN IS. (Foto Henri Manuel).

De beroemde dichter Annunzio, twee zijner beroemde hazenwindhonden loslatend bij den wedstrijd van de „Greyhound Club“ te St. Cloud.

Zal er dit Kerstfeest ook in Uw huis een

HIS MASTER'S VOICE

instrument zijn?

Ga nog heden naar een onzer officieel aangestelde agenten, die U gaarne, zonder eenige verplichting Uwerzijds, dit eenig instrument zullen laten hooren. Ongetwijfeld zult U dan overtuigd zijn, dat er geen mooier en nuttiger

KERSTGESCHENK

denkbaar is dan een:

HIS MASTER'S VOICE

Gramophone met een mooie collectie His Master's Voice Records.

Adressen van Agenten en nieuwe geïllustreerde catalogi, zenden U gratis en franco:

THE GRAMOPHONE COMPANY LTD.

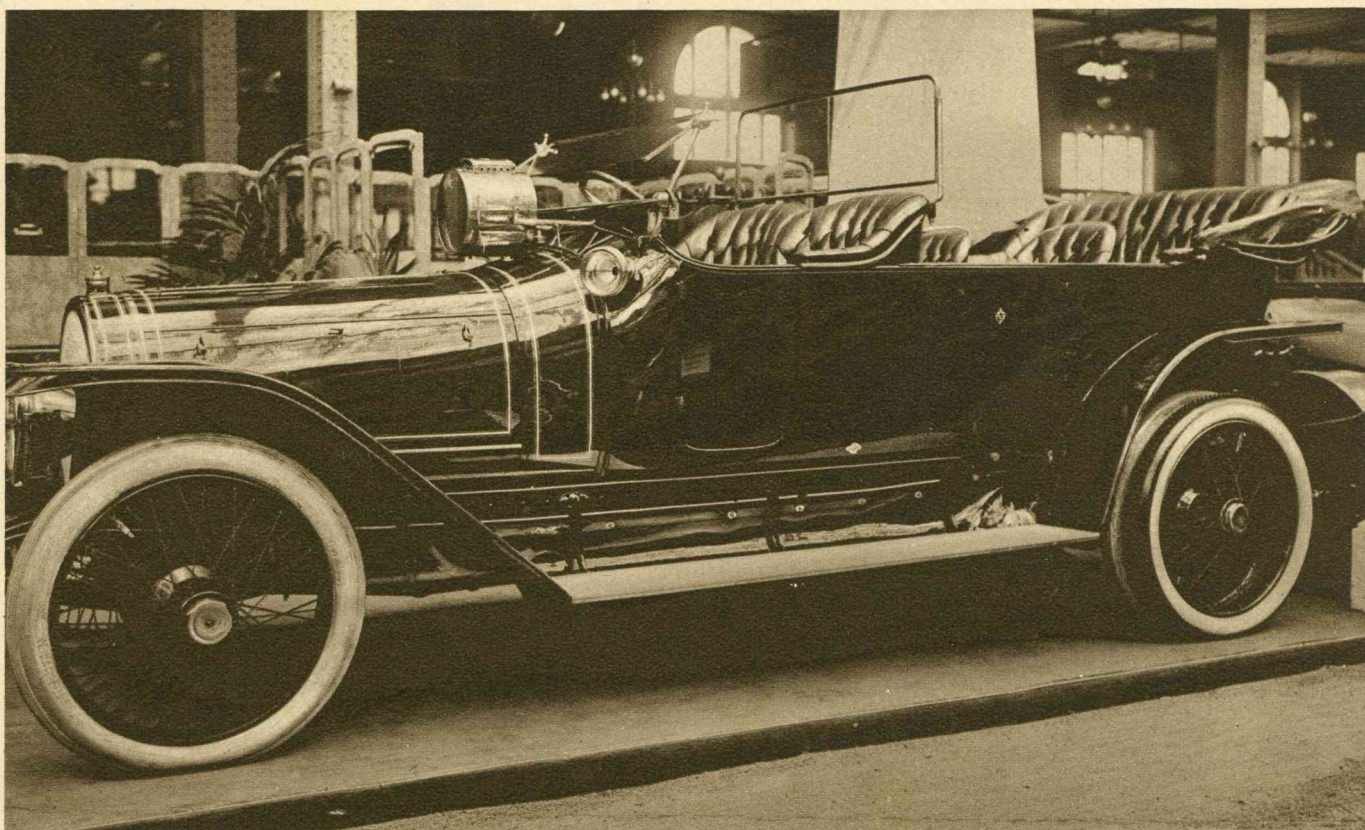
22A AMST. VEERKADE

:: 'S-GRAVENHAGE.

AUTOMOBIELEN

DELAUNAY-BELLEVILLE.

**DELAUNAY-BELLEVILLE 50 P.K. BESTEMD VOOR
Z. M. DEN CZAAR VAN RUSLAND.**

Agent voor Nederland: J. LEONARD LANG, Amsterdam.

NIEUWSTE UITGAVEN

A.W. SIJTHOFF'S UITG.-MIJ

LEIDEN

Op 's Levens wegen.

Reisgids door Dr. J. A. BEIJERMAN, Predikant bij de Rem.-Gereformeerde Gemeente te Amsterdam. In zijn Voorrede zegt de Schrijver: „Men spreekt van 's Levens Weg, leidende van de geboorte tot den dood. Op dien weg recht te staan, kloek hem te betreden, groot te zijn door zelfbeheersching, krachtig door zedelijk streven, machtig door liefdebetoon; alles wat er om, aan en in ons gebeurt te gebruiken tot heiliging van onzen gang, — dat is de hoogste kunst. Daarbij een gids te raadplegen, kan zegen bieden. Dit boek wil zulk een gids zijn. — Worde het door velen met vrucht geraadpleegd!“
Ingenaaid f 2.40. — Gebonden f 2.90.

Beroemde Meesters

Verzameling van Kunstwerken uit bekende Musea in Europa.
48 REPRODUCTIES in kleuren naar de meesterwerken van Rembrandt, Jan Steen, Frans Hals, Israëls, Mauve, Millet, Fantin Latour, Zorn, Botticelli, Murillo, enz. Met een beschrijvende tekst bij elke plaat. Dit werk zal worden uitgegeven in 12 afl., elk van 4 platen.
Prijs f 0.60, per aflevering. — Nimmer is een dergelijke rijkdom van gekleurde platen voor een zoo laag prijs uitgegeven.

LEVENSWOND

DOOR CORA WESTLAND

Deze roman past zich geheel aan aan het moderne vraagstuk dat in de laatste tijden zeer op den voorgrond treedt, n.l.: „Het geneeskundig onderzoek vóór het Huwelijk.“ In roman-vorm behandelt de schrijfster het noodlottige leven van twee gehuwden, die hoe gelukkig ook getrouwd, later de gevolgen ondervinden van het jongetzellenleven van den man. Meesterlijk is dit weergegeven en het boek boeit tot het einde.

Ingenaaid f 2.40. — Gebonden f 2.90.

De Padvinder Tom Stapleton

door Kapitein F. S. BRERETON.
Opgedragen aan den Luit.-Gen. Sir Baden-Powell. Geautoriseerde vertaling van Gos. de Voogt, Oprichter van de Nederlandsche Padvinders-Organisatie. Dit hoogst spannend verhaal dat van het begin tot het eind blijft boeien, zal niet alleen door Padvinders doch ook door de geheele Nederlandsche Jongenswereld met belangstelling gelezen worden.
Ingenaaid f 1.90. — Gebonden f 2.40.

Hall Caine. - DE VROUW DIE GIJ MIJ GEGEVEN HEBT.

2 deelen ingenaaid f 4.20,
gebonden in linnen prachtbanden f 5.20.

In dezen nieuwen roman van den vierden schrijver wordt het groote vraagstuk van het Huwelijk en de Echtscheiding behandeld. De conclusies waartoe de schrijver komt, heeft hij verwerkt in dezen roman. Op een meesterlijke wijze heeft HALL CAINE dit werk geschreven. Het onderwerp: de staatsrechtelijke en maatschappelijke achterstelling van de vrouw maakt het boek tot het belangrijkste werk van den auteur.

IN DEN BALKAN NADEN VREDE

Servië en de Serviërs.

Mededeelingen en gegevens betreffende Handel, industrie en het land in het algemeen, verzameld ter plaatse en na den oorlog uit officiële bronnen door Gos. de Voogt.

Doordat de schrijver van dit vlot geschreven en prettig te lezen boek met officiële introducties van ministerieele en consulaire zijde voorzien was, kon hij in den Balkan, speciaal te Belgrad, alle bronnen raadplegen en gegevens verzamelen die vooral voor den Nederlandschen Handel en Nijverheid van veel belang zijn.
Ingenaaid f 2.90. — Gebonden f 3.50.

MEESTERWERKEN DER KLEURENPHOTOGRAPHIE.

Eene verzameling van 60 opnamen in de natuurlijke kleuren door Lumière's Autochromplaten. Ongeveer 100 Kleurenphotographiën met practische beschrijving der methode tot beoefening der Kleurenphotographie.

DEZE UITGAAF bestaat uit 60 afbeeldingen door beroeps-fotografen en amateurs vervaardigd en vormt een hoogst aantrekkelijke collectie zowel voor vakbeoefenaars als voor den leek. De tekst is geïllustreerd met 30 tot 40 gekleurde afdrucken. De tekst is geïllustreerd met de wijze, waarop de kleuren-photographie moet uitgevoerd worden en bevat een schat van practische wenken. Compleet in 12 afleveringen.
Prijs per aflevering f 1.25. Compleet in Portefeuille f 16.25.

DE WONDEREN VAN HET HEELAL.

Merkwaardigheden uit het Dieren- en Plantenrijk en van het Heelal in het algemeen.

EEN STANDAARDWERK voor elk Huisgezin. Rijk geïllustreerd met prachtig gekleurde platen en ongeveer 1000 afbeeldingen. Het reusachtig succes dat in 1911 aan de „Wonderen der Wereld“ is ten deel gevallen zal door de „Wonderen van het Heelal“ nog worden overtroffen.
2 deelen in 2 prachtbanden f 17.10.

BESCHAVINGSGESCHIEDENIS DER MENSCHHEID

DOOR GEORG BUSCHAN.
Voor Nederland bewerkt door Dr. H. H. JUYNBOLL, Dir. van 's Rijks Ethnografisch Museum te Leiden.

Men heeft reeds lang ingezien, dat die zoogenaamde wilde volken in vele opzichten, bijv. op het gebied van de kunst, volstrekt niet lager, ja zelfs dikwijls veel hooger staan dan de lagere klassen in Europa, die zoo trotsch zijn op hunne algemeene beschaving. Het is daarom van het grootste belang dit boek te lezen.

Met ongeveer 240 afbeeldingen. Compl. in 15 afleveringen. 40 format à 45 cents per aflevering.
Prijs gebonden f 7.50.

PANORAMA

GEILLUSTREERD WEEKBLAD.
GEWID AAN DE GEBEURTENISSEN VAN DEN DAG.
POPULAIRE WETENSCHAP,
KUNST, TOONEEL,
SPORT, MODES, ENZ.

A. W. SIJTHOFF'S UITGEVERSMATTSCHAPPIJ, LEIDEN.

HET BESTE,
HET NIEUWSTE,
HET MOOISTE

10 ct

20 ct ms

PER NUMMER f 5.20 PER JAAR

A.W. SIJTHOFF'S UITGEVERSMATTSCHAPPIJ, LEIDEN.